

MINISTRANT

NÁVOD, JAK MÁ KONATI SVOJI
VZNEŠENOU SLUŽBU

Napsal Jan Blokša
Nově upravil Dr Antonín Šuránek

6. (upravené) vydání

1948

Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci

IMPRIMATUR

Olomucii, die 1. Maii 1939

Dr Joannes Martinů,

Vicarius generalis.

Ministrant služebníkem oltáře.

Ministrovati znamená *sloužiti*, přísluhovati knězi při rozličných službách Božích, hlavně při mši sv. Při ní sestupuje na oltář Vykupitel světa — Ježíš Kristus a obětuje se pod způsoby chleba a vína nebeskému Otci; klaní se mu, děkuje mu, usmíruje ho, vyprošuje lidem všeho, čeho potřebují. Kněz zastupuje tohoto neviditelného, ale skutečně přítomného Velekněze. Ministrant tím, že přísluhuje knězi, *slouží samému Vykupiteli světa*. Podává knězi víno, které bude proměněno v Krev Ježíše Krista.

Andělská služba.

Služba ministrantova u oltáře je vznešená, čestná, královská. Bohu sloužiti — jest kralovati! V nebi slouží Bohu andělé. I na oltáři mu slouží, ale neviditelně. Viditelně je zastupuje ministrant. Slouží s anděly. Kéž tedy to činí tak ochotně a dobře jako oni!

Posvěcení služebníci.

Služba oltářní byla svěřována v prvních dobách

křesťanských zbožným jinochům i dospělým mužům. Byli k té službě zvláště svěcení.

I dnes dostávají svěcení na ministranty (akolyty, t. j. ty, kteří jdou za knězem, aby mu sloužili, kteří ho následují) mladí muži, kteří se chtějí věnovati stavu kněžskému — bohoslovcí. Aby mohli býti vysvěceni, musejí dokázati skutky, že mají hlubokou víru a že se umějí obětovati pro veliké zájmy Boží. Biskup, který je svěť, je vážně vybízí: „Hleďte důstojně zastávati úřad, který přijímáte. Nemohli byste se líbiti Bohu, kdybyste jako ministranti nosili před Bohem světlo v rukou (svíce), ale skutky sloužili temnosti a tak dávali jiným lidem příklad věrolomnosti! Tak svěť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a velebili Otce vašeho, jenž jest v nebesích. Uprostřed pokolení nešlechetného a zvráceného buďte jako jasná světla. Ať jsou bedra vaše přepásána (sebekázní), ať hoří svíce v rukou vašich (t. j. dobré skutky, plné světla víry, lásky), abyste byli syny světla. Odhoďte skutky temnosti (vědomé a dobrovolné chyby, hříchy) a oblecte se v brnění světla! Buďte horliví ve spravedlnosti, dávajíce Bohu, co patří Bohu, bližnímu, co patří bližnímu, vlastní duši, co jí patří, horliví v dobrotě a pravdě! Jen tehdy budete při oběti Boží hodně podávati víno a vodu, když sami se budete obětovati Bohu čistým životem a dobrými skutky!“

Církev se modlí za služebníky oltáře.

Poněvadž úkol ministrantů takto chápaný není snadný, vyprošuje biskup nově svěceným stálou pomoc Boží: „Otče všemohoucí, věčný Bože, požehnej tyto své služebníky k úřadu ministrantů, aby rozžihající světlo v chrámě tvém (na oltáři) a podávající víno a vodu k proměnění v Krev Krista, Syna tvého, při oběti mešní věrně přisluhovali. Zapal, Pane, jejich mysli i srdce, aby tě milovali a službu, kterou převzali, s tvou pomocí tak konali, aby zasloužili dojítí věčné odplaty.“

Co žádá Církev od ministrantů?

Tak vážně se dívá Církev na službu u oltáře. Od ministrantů vyžaduje více svatosti než od ostatních věřících, i nyní, když dovoluje, aby službu dospělých akolytů vykonávali chlapci. Chce, aby byli o svém úřadě dobře poučeni a ve své službě vycvičeni. Kněžím ukládá, aby si tyto nejmenší spolupracovníky pečlivě vybírali a pevně vedli ke svatosti.

Nynější sv. Otec o ministrantech.

Usilujte, ctihodní bratři (biskupové), všemožně o to, aby kněžstvo a lid byli *jedna mysl a jedna duše*. Kéž se křesťanský lid tak činně účastní bohoslužby, aby se vskutku stala posvátným úko-

nem, jimž kněz *spolu* se shromážděným lidem vzdává věčnému Bohu náležitou poctu.

Aby se toho vhodněji dosáhlo, jistě bude užitečné, aby se *zbožní a dobře vychovaní* hoši vybírali ze *všech tříd věřícího* lidu, aby *nezištně a rádi, zbožně a vytrvale* přísluhovali u oltáře. Tento úkol měl by býti ve velké vážnosti u rodičů, a to i u rodičů vyššího postavení a vzdělání. Budou-li tito hoši *vychovávání* s náležitou péčí a pod dohledem kněze. aby tento svůj úkol vykonávali *ve stanovený čas uctivě a vytrvale*, pak se snadno stane, že z jejich řad vyjdou nová kněžská povolání; a kněží si nebudou stěžovati, že nemohou najít - jak se bohužel stává někdy i v nejkatoličtějších krajích - nikoho, kdo by jim při sloužení nejsvětější oběti odpovídal a přísluhoval. (Okružní list Pia XII. „*Mediator Dei*“ z 20. listopadu 1947).

Chlapec u oltáře.

Má to krásný význam, že kněz přináší nejsvětější oběť za přísluhy malých hochů. Jednak jsou takoví hoši miláčky Přítele dítek, jednak bývají dosud nedotčeni zlobou skutečného těžkého hříchu a mohou důstojně posluhovati při oltáři. Na to by měli pamatovati: kněz, rodiče ministrantovi i ministranti sami, aby svědomí jejich bylo čisté, jak čisté má být svědomí kněze, jemuž přísluhují. Je samozřejmo, že ministranti chodívají

častěji než ostatní chlapci k svaté zpovědi a k svatému přijímání. Krásné by bylo, kdyby přijímali spolu s knězem při každé mši svaté.

Ministrant odpovídá při mešní oběti jménem *celé obce* věřících; farnosti. V dobách, dokud lidé uměli latinsky, odpovídali a modlili se s knězem všichni nahlas to, co nyní říká pouze ministrant. To hrdé vědomí povede ministranta k tomu, aby se snažil slovům, která říká, dobře rozuměti a *vy-slovovati je uctivě a zřetelně*. Nemodlí se pouze za sebe, modlí se jménem rodičů, bratří, sester, příbuzných a celé obce.

Z ministrantů - světcí.

Služba veřejnosti, vznešená, čestná, královská! Kolik křesťanů-bratří konalo ji za dvě tisíciletí! Kolik v našich zemích od příchodu svatých bratří Cyrila a Metoděje! Příkladem knížecím září ministrantům odchovanec první české světice sv. Ludmily sv. *Václav* († 929)! Živě si ho představ jako hochu u oltáře na Budči, na Tetíně a v Praze! Chrám, oltář, mše svatá — to byla jeho veliká láska. Jako hoch-ministrant se učil vládnouti před oltářem a jako dospělý vládl opět svému lidu na kolenou. A jeho stát po tisíci letech stále jasněji poznává, že vládl dobře. Kdo se učí žítí a pracovati před oltářem, ten se dobře učí.

Je řada dalších vzorů: sv. *Vojtěch* († 997), hoch z nejmocnějšího českého rodu své doby,

Slavníkovců, přísluhoval v kostele svatého Jiří na rodném hradě, pak v Magdeburku. Stal se světoznámým českým biskupem a svatým mučedníkem.

Sv. Jan Nepomucký († 1393), který z rodného domku denně putoval k bílým mnichům cisterciáckým na Zelenou Horu a tam ministroval. Ti mu pak pro jeho zbožnost a nadání zprostředkovali cestu na studie do Prahy.

Sv. Stanislav Kostka († 1568), jinoch polské národnosti. Jeho heslem bylo: „K lepšímu a vznešenějšímu jsem zrozen“ (t. j. k svatosti).

Sv. Alois z Gonzagy († 1591), lilie z polí italských. Všechny věci cenil podle toho, vedou-li k Bohu nebo od Boha. „Co je mi to platno k věčnému životu?“ V bílé rochetce, s křížem a lilii v ruce!

Je mnoho případů, kdy i dospělí muži ochotně posloužili knězi u oltáře. *Sv. Vincenc z Pauly* i jako stařec a nejvyšší představený svého řádu velmi rád ministroval i mladým kněžím.

I většina vynikajících mužů našeho národa začínala na stupních oltáře. Také prezident Osvoboditel T. G. Masaryk byl ministrantem. Sám řekl:

Býval jsem v Čejkovicích ministrantem u našeho pana kaplana, a toho jsem přímo miloval. Když jsem mu ministroval, zdálo se mi, že páter František je jako Pán Bůh a já jsem mu anděl; to bylo mé největší štěstí. Mnohem větší, než když jsem zpíval na kruchtě (kúru). Nu, to víte, byl

jsem také pyšný na svou ministrantskou komži!
(Čapek, Hovory s TGM.)

A co druhý náš president Dr E. Beneš? Ten také o sobě prohlásil, že jako malý chlapec byl upřímně zbožný a zbožně i ministroval. Byl na sebe velmi přísný. „Nejen že jsem cítil potřebu dobroty, nýbrž jsem se skutečně snažil vésti dobrý život.“ Vzpomíná si, že k prvnímu sv. přijímání šel, když mu bylo 10 let, a že plakal při vzpomínce, jak byl někdy nevděčný k Pánu Bohu. (Compton Mackenzie, Dr Beneš.)

Slyšeli jste někdy o olomouckém arcibiskupovi Dr A. C. Stojanovi? Ten měl tak rád službu Bohu u oltáře, že jeho nejboucnějším přáním bylo mít i doma oltář. A „maměnka“, jak říkával své matce až do smrti, brzo jeho tužbu splnila. Koupila mu oltářiček, u něhož pak malý Antonínek konával své dětské pobožnosti. I ministranta si vycvičil. Byl to jeden z jeho kamarádů. (Dr Cinek, Stojan, život a dílo.)

Kolik biskupů, kněží, vysokých úředníků, vychovatelů, kolik poctivých rolníků, řemeslníků, dělníků, kteří vedou národ, vyrostlo z bývalých ministrantů!

Ovšem každý vznešený úřad jest úřad nebezpečný. Blízkost Boží může člověku časem zevšedněti. Proto není divu, že i mezi největšími nepřátelemi Církve po celém světě bychom našli nejednoho bývalého ministranta.

Ministrant mimo kostel.

Ministrant nezapomíná na svou svatou službu ani mimo kostel.

Má-li skutečně zbožně ministrovati v kostele, *je zbožný také doma*. Nezanedbává denních modliteb ani je ledabyle neodbyvá. Zařídí si hodinu ranního vstávání tak, aby se mohl klidně pomodlit, než odejde do kostela. Chodí do kostela včas a je spolehlivý.

Jest uctivého zevnějšku.

I svým zevnějškem ukazuje *úctu* k svaté službě. Je vždy řádně *umyt a učešán*. Jeho *šat* je čistý, i když jest jen jednoduchý, prostý. Třeba chudobně, jen když čistotně. *Boty* ministrantovy vydávají svědectví o svědomitosti a pili svého pána. Bylo by pohoršením, kdyby se ministrant objevil u oltáře špinavý, neučešáný, roztrhaný, s obuví zabláčenou. Zvláště *ruce* mají býti vždycky *čisté*. Nejlépe jest umýti se i večer, před spánkem. Nebáti se vody a mýdla! I *kapesník* nosí ministrant do kostela vždycky čistý. Pán Ježíš odmění také *zdvořilost*, plynoucí z živé víry.

Co mysliti o ministrantech, kteří by ještě cestou

do kostela rozpustile dováděli a u samého kostela křičeli?

Je veselé myslí, zdvořilý a úslužný.

Nutno rozlišovati mezi *veselou myslí a rozpustilostí*. Ministrant nemá důvodu, proč by byl zasmušilý, nevlídný, oka neradostného! Je služebníkem Pána nebe i země, který řekl svým učedníkům: „Radujte se a veselte se, neboť odměna vaše hojná je v nebesích!“ Je spíše stále usměvavý, vlídný, pohyblivý, živý, ochotný ihned posloužiti. Témuž Pánu, jemuž slouží u oltáře, slouží i v bližních: sourozencích, spolužácích, lidech starších, vychovatelích ve škole, doma. Ví, že co učiní bližnímu, činí Kristu Pánu. Varuje se tedy neochoty, neuctivosti. Je zdvořilý. Tyto vlastnosti činí ho milým lidem i Bohu. Nevyhýbá se vhodným zábavám, žertu nepokazí, ale není rozpustilý, t. j. neukázněný. Denní blízkost Pána Ježíše, tichého a pokorného srdcem, vykonává požehnaný vliv na jeho povahu. Odkládá zcela sobectví a řídí se stále vědoměji slovem svého Pána: „Přišel jsem, abych sloužil, nikoli abych si dal sloužiti.“ Tak může v něm klíčiti a růsti kněžské povolání. V kořenech jest už vyjádřeno: tichý, pokorný srdcem, ochotný sloužiti a dáti svůj život v oběť za jiné.

Další vzdělání a posvěcení ministrantovo.

Dnes mají ministranti své vlastní hnutí s výborně vedeným časopisem a častými stavovskými exerciciemi. „Legio angelica“ by si mohl předplatit ze svého služného každý ministrant. Byl by tak stále stavovsky uvědomován, vzděláván a veden k soustavnému duchovnímu životu. Časopis vydává Interdiecéšní komité pro odbornou výchovu ministrantů, Praha XII, nám. krále Jiřího 19-112.

Pro povznesení bohoslužby ve farnosti a pro duchovně-mravní obnovu ve svém okolí by mnoho vykonali ministranti, kteří byli (i vícekrát) na svých *exerciciích*. Že by to nedokázali, nastřádat si přes rok na ně pod vedením velebného pána? Toho mohou poprositi o *měsíční* duchovní obnovu. Také sjezdy ministrantů z jednotlivých krajů se osvědčují. Nejlépe při krajinských eucharistických slavnostech a na blízkých poutních místech.

Mnoho záleží na výchově a sebevýchově ministrantů. Dobře vedení zrají pro kněžské povolání nebo vykonají jako horliví věřící mnoho dobrého, budou oporou kněze v Katolické akci. Špatně vedení a nezvedení ministranti se časem stávají metlami kněžstva, pohoršením farnosti a skvrnou Církve.

Ministrant v kostele.

V sakristii.

Sakristie je místnost přistavená ke chrámu. Uchovávají se v ní posvátná roucha, svaté nádoby a ostatní věci potřebné ke službám Božím. Tam se oblékají a připravují kněží i ministranti k svaté službě. Sakristie není posvěcena, je však spojena s chrámem, proto vyžaduje *uctivého chování*. Smích, zbytečné hlasité nebo polohlasité mluvení uráží věřící a oslabuje víru těch, kteří se v sakristii vědomě chovají neuctivě.

V sakristii *poslouchá* ministrant na slovo kněze a kostelníka. Do sakristie přichází asi čtvrt hodiny, nejpozději *deset minut* před hodinou určenou k bohoslužbě.* Chodí pravidelně, není-li nával, kostelem.

U dveří se požehná svěcenou vodou, jde před hlavní oltář, poklekne a pozdraví Pána Ježíše.

Bije se v prsa a říká:

Ježíši, v tebe věřím, Ježíši, v tebe doufám, Je-

* Slavný anglický admirál Nelson prý řekl: „Za všechny své životní úspěchy vděčím té okolnosti, že jsem byl vždy o čtvrt hodiny dříve tam, kam mě volala povinnost.“

žiši, tebe nade všecko miluji. — Bože, buď milostiv mne hříšnému! Amen.

Pak může přidati tuto modlitbu:

Pane, Ježíši, přicházím radostně, abych ti sloužil u oltáře. Chci to učiniti uctivě, ochotně a zbožně. Svatý anděle strážný, můj svatý patrono, svatý Aloisi, pomáhejte mně, abych ministroval svědomitě ke cti a slávě Boží. Ó Maria, Boží Máti, rač mi požehnati!

Pak jde do sakristie a pozdraví slovy: „*Pochválen buď Ježíš Kristus!*“ Odloží klobouk nebo čepici, obleče uctivě komži a rochetku. Vezme ze skříně mešní knihu-misál a položí ji na skříň k mešnímu rouchu-ornátu. Když si kněz najde potřebné modlitby a začíná se oblékati, vezme ministrant misál na levou ruku, postaví se stranou blízko kněze a čeká. Když udeří stanovená hodina, *ukloní* se s knězem křížem, zazvoní mírně zvonkem u sakristie a jde před knězem k oltáři.

Cestou od oltáře do sakristie postaví se ministrant blízko dveří, počká až vejde kněz, ukloní se mu, odloží misál do skříně a svléká zvolna rochetu a komži. Nesmí je ledabylyle pohodit, ale pěkně je složí nebo pověsí na určené místo. Pak řekne uctivě: „*S Pánem Bohem!*“ Jde k hlavnímu oltáři, poklekne a poděkuje Pánu těmito slovy:

Pane Ježíši, děkuji ti za to významování, že jsem ti mohl dnes sloužiti. Chci v té službě pokračovati celý den. Požehnej mi na cestu, pomáhej mi a nedopusť, abych tě urazil hříchem. Ježíši,

obě žij, Ježíši, tobě umírám, Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev. Amen. (Bije se při tom v prsa.)

Vstane, poklekne na jedno koleno a odchází z kostela. Jde tiše, aby nikoho nerušil. U dveří se pokropí svčcenou vodou.*

Uhlí a kadidelnice.

Je-li ministrantů více a někteří z nich nemají právě službu, nezůstanou v sakristii, aby vyhlédali dveřmi na věřící, nýbrž kleknou si *v kostele* na vykázané místo. Bude-li jich třeba, zavolá je kostelník, aby mu pomohli připravit *uhlí* do kadidelnice; dají při tom dobrý pozor, aby se neumazali. Při tom si počínají způsobně, neboť to není zábava. Kadidlo se spaluje při službách Božích k oslavě Boží. Vonný kouř — modlitby. Žhavé uhlí — obětavé srdce.

Zvoňte, zvony . . .

Bylo-li dovoleno ministrantům pomáhati na věži při zvonění, nezapomenou ani tam na *posvátnost místa*. Pohoršuje lidi, slyší-li až v kostele dupání po schodech a hluk s věže. Zvonění je dů-

* Je dobré zavěsiti v sakristii tabulku, na níž jsou natištěny modlitby vhodné pro ministranta jako příprava na mši svatou a jako díkučinění po mši svaté. Velmi se osvědčuje. Lze ji koupiti v nakladatelství dobré knihy „Velehrad“ v Olomouci.

ležitá služba, k níž byli dříve svěcení dospělí muži (vrátní, zvoníci). Je to krásný úkol: budit lidi, svolávat je do chrámu Páně, vybízeti k modlitbám, při průvodech oslavovati zvoněním Pána Boha! Posvěcené zvony jako by kovovými hlasy — rozhoupanými srdci opakovaly překrásné modlitby, které se biskup modlil při jejich svěcení. Když se železné srdce zvonu kývá, má se rozehrívati srdce zvoníkovo a jeho ústa mají *šeptati modlitbu*.

Nepokradeš!

Ministranti se nedotýkají ničeho a *neberou* do rukou, co jim nepatří. Našel-li by se ministrant, který by si v sakristii bez dovolení něco vzal (svíčku, kadidlo, peníze), zasloužil by, aby byl velmi vážně napomenut, po př. ihned čestné služby zbaven.

Ministrant u oltáře.

Ministrant má na paměti: Pán Ježíš ve svato-stánku mne pozoruje; pomáhá, abych mu dobře sloužil; odmění, bude souditi. I andělé se dívají na mou službu. (Sv. Vasil viděl jednou v chrámě, jak zástupy andělů obkličovaly kněze a ministranta a klaněly se Pánu Ježíši na oltáři.) Věřící v kostele si mne všímají, příbuzní i cizí. Mé *pěkné a zbožné chování* je povzbuzuje k zbožnosti, neukázněnost a nedbalost by je rušila a pohoršova-

la. Ó sv. Stanislavovi Kostkovi a sv. Aloisovi říkali lidé, že jsou to andělé v lidském těle. R. 1865 zemřel v Americe hoch Jan Costello, jehož největší radostí bylo ministrovati. Choval se při tom tak zbožně, že lidé chodili do kostela, aby se pohledem na něho povzbudili.

Držení těla a rukou.

U oltáře chodí ministrant *vážně*, ale nenuceně, *klidně*, nepřiliš rychle, ale také ne loudavě, s tělem vzpřímeným. *Neohlíží se* na věřící nebo na své spolužáky. Nenese-li nic v rukou, má je sepjaté, ne pozdvižené až k ústům, ne spuštěné nedbale, nýbrž složené pevně na prsou. Prsty napřimené, položené jeden na druhém, pravý palec přes levý.

Drží-li ministrant nebo podává-li něco jednou rukou, nebo žehná-li se pravicí, má druhou ruku položenou na prsou. Bije-li se v prsa, drží prsty pravé ruky u sebe, nesevře jich v pěst. Tak se celou pravou dlaní dotýká prsou, na nichž — poněkud níže — spočívá levá ruka.

Úklony a klekání.

U oltáře je pravidlem: drží-li ministrant něco v ruce (misál, konvičky), nikdy se neuklání. Teď: ukloní se, uchopí misál a přenesse jej, položí nejprve na oltář, ukloní se a odchází. Nebo: přinese konvičky, položí je na oltář, pak teprve se

ukloní, vezme konvičku a podává. Když kněz nalije do kalicha vína, ministrant se ukloní, vezme konvičku a bez úklony odchází.

Úklony hlavy a pokleknutí mají býti důstojné. Neuctivě se klaněli vojáci na posměch Kristu Pánu na dvoře Pilátově, nedbale a posměšně před ním klekali. Ministrant nahrazuje Pánu Ježíši opravdovostí své úcty jejich urážky.

Úklony při službách Božích jsou dvojí: *malá úklona* - pouze hlavou (při Gloria Patri et Filio et Spiritui Sankto) a *větší* - při ní se s hlavou uklánějí zčásti i ramena. Touto větš se uklání ministrant: 1. při Konfiteor - od počátku až po Amen, po knězově: Misereatur. 2. Po IndulgenCIam při slovech: Deus, tu konversus vivifikabis nos až po Oremus. 3. Při proměňování před pozdvihováním Těla a Krve Páně. 4. Když kněz říká: Agnus Dei. 5. Když kněz žehná věřící rukou na konci mše svaté. 6. Když kněz žehná nejsvětější Svátosti.

Vedle úklon projevuje se úcta k Pánu Ježíši hlavně *klekáním*: 1. na pravé koleno (k levé noze, nikdy na stupeň oltáře), 2. na obě kolena.

Na *jedno koleno* kleká ministrant:

1. Když přijde s knězem k oltáři. Kněz kleká jen u oltáře, na němž jest nejsvětější Svátost, u bočního oltáře se pouze hluboce pokloní, ministrant však poklekně v obou případech.

2. Při mši svaté, kdykoli přechází s jedné strany oltáře na druhou (na př. když přenáší knihu),

i tehdy (jen na jedno koleno), je-li vystavena nejsvětější Svátost.

3. Při mši svaté před vystavenou velebnou Svátostí, kdykoli vstane, aby odešel pro konvičky nebo pro misál. Pokleká při tom na dlažbu u oltářního stupně, nikoli na stupeň oltářní.

Na *obou kolenou* klečí u oltáře na prvním stupni. Je při tom vzpřímen, nekrčí se, nesedí na patách.

Na *obě kolena* pokleká a uklání se:

1. Přichází-li k oltáři, na němž je vystavena velebná Svátost, nebo odchází-li od takového oltáře.

2. Jde-li kolem oltáře, na němž je vystavena velebná Svátost, kde je právě pozdvihování nebo kde se právě podává svaté přijímání.

Znamení svatého kříže.

Znamením svatého kříže začíná se každá svatá služba, tedy i mše svatá. Kněz se při ní žehná několikrát. Činí tak s ním i ministrant uctivě, vážně, pomalu. Znamení kříže je nejkratší modlitba, Bohu však jistě velmi milá, poněvadž jí oslavujeme celou nejsvětější Trojici.

Vyslovování modliteb a odpovědí.

Všechny modlitby a odpovědi, které říká ministrant s knězem, říká zbožně, nekřičí, ale mluví

zřetelně, aby ho kněz slyšel. I když ministrant nerozumí všem latinským slovům, která říká, musí je vyslovovati jasně, nesmí je breptati a komoliti. Nejlépe, má-li tuto knížku v ruce a čte-li z ní. Aby slova dobře vyslovoval, jsou napsána tak, jak se vyslovují; aby jim rozuměl, je přidán český překlad. Latinský jazyk je posvátný, mateřský jazyk Církve. V něm se slouží mše svatá po celém katolickém světě. Náš ministrant by tedy mohl ministrovati bezvadně i v jiných zemích.

Zvonění.

Nauč se *dobře zvoniti!* Zvoň mírně, ne řvavě a ne dlouho! To ruší zbožnost. Cílem zvonění je, aby věřící byli upozorněni, že začíná důležitá část mše svaté. Pohrávati si ve mši svaté zvonkem (kropáčem nebo čímkoli jiným) ministranti nesmějí. Pán Ježíš se dívá ze svatostánku na své mladé služebníky a chce, aby také oni se zabývali při bohoslužbě Jím, svým Pánem. Oči upřené na kněze a na svatostánek!

Jak zvonit?

K obětování $\underline{1x}$

K Sanktus $\underline{3x}$, $\underline{3x}$, $\underline{3x}$

Před proměňováním $\underline{1x}$

Při pozdvihování $\underline{3x}$, $\underline{1x}$, $\underline{1x}$, $\underline{1x}$, $\underline{3x}$
nebo $\underline{1x}$, $\underline{1x}$, $\underline{1x}$

K přijímání kněze $\frac{1x}{-}$, $\frac{2x}{-}$, $\frac{3x}{-}$

Před přijímáním věřících $\frac{1x}{-}$

K přijímání věřících $\frac{1x}{-}$, $\frac{2x}{-}$, $\frac{3x}{-}$

*

V této knížečce najde ministrant návod k ministrování při mši svaté a při těch obřadech, kde musí odpovídati sám. Při pohřbech a průvodech odpovídají zpěváci nebo lid. Ministranti jdou nebo stojí vždy v blízkosti kněze, aby mu mohli podati knihu, kropáč, biret atd.

Oltářní služba při mši svaté.

I. Při mši svaté s jedním ministrantem

Ministrant kráčí se sklopeným zrakem před knězem ze sakristie, jde s knihou zvolna k oltáři, zastaví se u stupně na epištolní straně tak, aby kněz mohl vedle něho projíti doprostřed oltáře, přistoupí ke stupni, přijme z ruky knězovy biret, poklekne s knězem na dlažbu (nikoli na stupeň), odnese biret na určené místo, vystoupí po bočních stupních k oltáři, položí misál na polštář nebo na dřevěný pult tak, aby byl obrácen ořízkou ke kříži (hřbetem od oltáře), ukloní se, sestoupí, jde na evangelní stranu, poklekne uprostřed oltáře na jedno koleno a klekne na evangelní straně na dlažbu (nikoli na stupeň) na obě kolena.

Ministruje-li jen jeden ministrant, ať pamatuje, že má vždy býti na opačné straně, než leží misál, aby dobře viděl na misál a mohl knězi snáze odpovídati.

*

Poznámka. Svislé čárky (|) v následujících modlitbách značí místa oddechu, šikmé čárky (/) přízvuk.

Stupňové modlitby

Kněz upraví kalich, otevře knihu, sestoupí před první stupeň oltáře a začne znamením svatého kříže; ministrant se požeňná zároveň s ním.

K. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sankti. Amen.

K. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, | kvi letýfikat juventutem meam.

K. Judyka me, Deus, et dyscerne kausam meam de gente non sankta: ab homine inykvo et doloso erue me.

M. Kvia tu es, Deus, fortýtúdo mea! | Kvare me repulisty, | et kvare trístys incédo, | dum affligit me inymíkus?

K. Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanktum tuum et in tabernakula tua.

M. Et introíbo ad altáre Dei: | ad Deum, kvi letýfikat juventutem meam.

K. Ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého. Amen.

K. Přistoupím k oltáři Božimu.

M. Před Boha, | který mne od mládí radostí naplňuje.

K. Ujmi se mne, Bože, a dopomoz mi k právu proti lidu nesvatému: od lidí zlovolných a lstivých mne vysvobod'.

M. Neb tys, Bože, síla má! | Proč jsi mne zapudil | a proč mám smutně chodit, | když mne skličuje nepřítel?

K. Sešli své světlo a pravdu: ty mne povedou a uvedou na svatou horu tvou a do tvých stanů.

M. Abych přistoupil k oltáři Božimu: | před Boha, který mne od mládí radostí naplňuje.

K. Konfitebor tybi in cithara, Deus, Deus meus: kvare tristys es, anyma mea, et kvare konturbas me?

M. Spéra in Deo, | kvónyam adhuk konfitéber illi: | salutáre vultus mei, et Deus meus.

K. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sankto.

Kněz i ministrant skloní při těchto slovech hlavu.

M. Sicut erat in principio, et nunc et semper | et in sékula sekulorum. Amen.

K. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, | kvi letýfikat juventutem meam.

K. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Při těchto slovech žehná se kněz i ministrant svatým křížem.

M. Kvi fécit célum et terram.

K. Abych ti děkoval na cithare, Bože, můj Bože: proč jsi zarmoucená, duše moje, a proč mne znepokojuješ?

M. Doufej v Boha, | neb ještě mu děkovat budu: | že je mou spásou a mým Bohem.

K. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

M. Jakož byla na počátku, | i nyní i vždycky, | až na věky věkův. Amen.

K. Přistoupím k oltáři Božímu.

M. Před Boha, | který mne od mládí radostí naplňuje.

K. Pomoc naše ve jménu Páně.

M. Který učinil nebe i zemi.

K ně z se sklóní a říká:

K. Konfiteor Deo omnypotenty . . . ad Dominum, Deum nostrum.

K. Vyznávám se Bohu všemohoucímu . . . u Pána, Boha našeho.

Ministrant se nakloní trochu ke knězi a říká:

M. Mizereatur tui omnypotens Deus | et dymíssis pekkátys tuis | perdúkat te ad vitam etérnam.

K. Amen.

M. Smiluj se nad tebou všemohoucí Bůh, | odpusť ti hříchy | a uveď tě do života věčného.

K. Amen.

Nato ministrant se skloněnou hlavou i hrudí směrem k oltáři vyznává jménem věřících hříchy těmito slovy:

M. Konfiteor Deo omnypotenty, | beáte Marie semper Vírginy, | beáto Michaéli Archángelo, | beáto Joány Baptýste, | sánktys Apóstolis Pétro et Páulo, | ómnybus sánktis, |

M. Vyznávám se Bohu všemohoucímu, | blahoslavené Marii, | vždy Panně, | blahoslavenému Michalovi, archandělu, | blahoslavenému Janu Křtíteli, | svatým apoštolům Petru a Pavlu, | všem svatým |

Nakloní hlavu ke knězi a pokračuje skloněn:

et týbi, Pater:

a tobě, otče:

Odkloní opět hlavu, a pokračuje:

**kvia pekkávi nýmí |
kogitacíne, verbo et
ópere.**

**že jsem velmi zhře-
šil | myšlením, slovy
i skutky.**

Bije se třikrát v prsa:

**Méa kulpa, | méa kul-
pa, | méa máxíma
kulpa! | Ideo prekor
beátam Maríam, sem-
per Vírginem, | beá-
tum Michaélem Ar-
chángelum, | beátum
Joánnem Baptýstam, |
sanktos Apóstolos
Petrum et Paulum, |
omnes sanktos, |**

**Má vina, | má vina, |
má převeliká vina! |
Proto prosím blaho-
slavenou Marii, vždy
Pannu, | blahoslave-
ného Michala archan-
děla, | blahoslaveného
Jana Křtitele, | svaté
apoštoly Petra a Pav-
la, | všechny svaté, |**

Nakloní hlavu ke knězi:

et te, Pater,

| a tebe, otče,

Odkloní opět hlavu:

**oráre pro me | ad Dó-
minum, Deum nos-
trum.**

**abyste se za mne při-
mlouvali | u Pána, Bo-
ha našeho.**

**K. Mizereatur vestri
omnipotens Deus et
dymyssis pekkatis ves-**

**K. Smiluj se nad vámi
všemohoucí Bůh, od-
pusť vám hříchy a u-**

tris perdukat vos ad
vitam eternam.

M. Amen.

veď vás do života věč-
ného.

M. Amen.

Ministrant se napřímí a znamená se svatým kří-
žem, když kněz říká:

**K. Indulgenciam, ab-
solucionem et remissio-
nem peccatorum nos-
trorum tribuat nobis
omnipotens et miseri-
cors Dominus.**

M. Amen.

**K. Prominutí, rozhře-
šení a odpuštění hří-
chů našich uděl nám
všemohoucí a milosrd-
ný Hospodin.**

M. Amen.

Kněz a ministrant skloní hlavu a trochu i ra-
mena a kněz říká:

**K. Deus, tu konver-
sus vivifikabis nos.**

**M. Et plebs tua letá-
bitur in te.**

**K. Ostende nobis, Do-
mine, misericordiam
tuam.**

**M. Et salutáre tuum
da nobis.**

**K. Domine, exaudy o-
rationem meam.**

**M. Et klámor meus
ad te vényat.**

K. Dominus vobiskum.

**K. Bože, obrať se k
nám a oživ nás.**

**M. A lid tvůj rado-
vati se bude v tobě.**

**K. Ukaž nám, Pane,
milosrdenství své.**

**M. A spasení své
uděl nám.**

**K. Pane, vyslyš mod-
litbu mou.**

**M. A volání mé k to-
bě přijď.**

K. Pán s vámi.

**M. Et kum spírítu
tu.**

M. I s duchem tvým.

Kněz řekne: *Oremus* a pozvedne hlavu. I ministrant se narovná. Kněz vystupuje k oltáři, ministrant vstane a klekne na nejnižší stupeň oltářní na obě kolena (i je-li u oltáře jen jediný stupeň).

ČÁST PŘÍPRAVNÁ

Introit (Vstup) a Kyrie

Kněz políbí oltář, jde ke knize a modlí se Introit čili Vstup ke mši sv. Pak se vrátí doprostřed oltáře a říká střídavě s ministrantem devětkrát: *Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se nad námi!* Je to úpěnlivé volání k nejsvětější Trojici o pomoc, bez níž člověk nic nezmůže.

K. Kyrie, eleison!

M. **Kyrie, eleison!**

K. Kyrie, eleison!

M. **Kriste, eleison!**

K. Kriste, eleison!

M. **Kriste, eleison!**

K. Kyrie, eleison!

M. **Kyrie, eleison!**

K. Kyrie, eleison!

K. Pane, smiluj se!

M. **Pane, smiluj se!**

K. Pane, smiluj se!

M. **Kriste, smiluj se!**

K. Kriste, smiluj se!

M. **Kriste, smiluj se!**

K. Pane, smiluj se!

M. **Pane, smiluj se!**

K. Pane, smiluj se!

Několikrát za rok, obyčejně při mši svaté ve fialové barvě, odchází kněz hned po *Kyrie* (bez *Dominus vobiscum*) ke knize, modlí se modlitby a říká několik

epištol. Po každé modlitbě odpoví ministrant na: *Per omnia secula seculorum* — **Amen**. Po každé epištole (kněz dá znamení zvednutím ruky): **Deo grácias**, ale zůstane klečeti na svém místě. Na: *Flectamus genua* (poklekněme) odpoví ministrant vždy: **Leváte** (povstaňte).

Po těchto epištolách vrací se kněz doprostřed oltáře a teprve pozdravuje přítomné slovy: *Dominus vobiscum*.

Gloria

Po *Kyrie* bývá obyčejně *Gloria* — *Sláva* na výsostech Bohu! Je to hymnus začínající slovy, která pěli andělé v Betlemě. Zbožný ministrant se mezitím může potichu modlití:

Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Modlitby

Po *Gloria* se kněz obrací a pozdravuje věřící:

K. Dominus vobiscum.		K. Pán s vámi.
M. Et kum spírítu tuo.		M. I s duchem tvým.

Kněz pak odchází ke knize a modlí se jednu nebo více modliteb. Kdykoliv ukončí slovy: *Per omnia secula seculorum* (po všechny věky věkův), odpoví ministrant: **Amen**.

Epištola a evangelium

Po modlitbách čte kněz část z Písma sv. Říká se jí *Epištola (list)*, poněvadž je to obyčejně výňatek z některého listu sv. apoštolů. Na konci *Epištolý* dá kněz ministrantovi rukou znamení (zvedne levou ruku) a ten řekne:

Deo grácias!

| Bohu díky!

Nato ministrant vstane, jde na druhou stranu oltáře, poklekne uprostřed, obejde kolem prvního stupně a stoupne si pod postranní stupeň tak, aby viděl kněze i misál, a čeká. Když se kněz pomodlí *Graduale* a odchází doprostřed oltáře, vystoupí ministrant ke knize, ukloní se oltářnímu kříži, vezme knihu a sestoupiv postranními stupni (necouvá), přenáší ji na druhou stranu oltáře; přecházejí prostředkem oltáře, poklekne.

Jsou-li na oltáři polštáře, zavře ministrant knihu a přenesení ji zavřenou. Nikdy nesmí prsty strkati do knihy, kniha se tím velmi špiní. Pult s knihou nebo knihu na polštář postaví ministrant na evangelní straně trochu šikmo,* ukloní se, obrátí se a sestoupí (necouvá) až na dlažbu; tam se obrátí k oltáři a zůstane státi se sepjatýma rukama, až kněz řekne: *Dominus vobiscum.*

* Podle přání Církve má býti chrám tak stavěn, aby směřoval oltářem k východu, aby kněz i věřící byli tvářemi obráceni tam, odkud vychází slunce, náznak pravdy. Pak označuje epištolní strana jih a evangelní strana sever. Kniha evangelní se tedy přenáší od jihu k severu. Sever je v mluvě Písma sv. ta část země, k níž dosud neproniklo Slunce spravedlnosti. Severní kraje v půlnoční tmě, pokryté tvrdou ledovou korou, naznačují duchovní stav pohanstva. Kněz má býti při čtení evangelia obrácen k pravé postranní hraně oltá-

M. Et kum spírítu tuo.

K. Sekvencia sankty Evangelii sekundum Matheum (Markum, Lukam, Joannem).

M. I s duchem tvým.

K. Slova svatého evangelia podle svatého Matouše (Marka, Lukáše, Jana).

Kněz se žehná znamením malého svatého kříže na čele, na rtech a na prsou, ministrant činí současně totéž a řekne:

M. Glória tybi, Dómine!

M. Sláva tobě, Páne!

Po těchto slovech (až je vysloví, ne dříve) ministrant, ukloniv se kříží, odchází na epištolní stranu (uprostřed pokleká), kde zůstane státi, dokud kněz čte evangelium. Když dokončí a libá knihu, odpoví ministrant:

M. Laus tiby, Kriste!

M. Sláva tobě, Kriste!

A klekne na nejnižší stupeň oltáře.

ře (napolo k lidu, tváří k severu). Tak vyjádřeno, že zvěstování evangelia směřuje do tmy půlnoční, kde je v duších tma a led duchovní zimy, aby i tam zasvitlo slunce spravedlnosti: Ježíš-Vykupitel. (Z krásné knihy Dr F. Cínka: Mše svatá. Je to výklad misálu. Má 4 díly. Vyspělejší ministranti by si mohli časem na tuto knihu, která jim ukáže krásu jejich služby u oltáře, nastřádati. Dostanou ji v nakladatelství dobré knihy „Velehrad“ v Olomouci.)

Kredo

Kredo, t. j. Věřím v Boha modlí se kněz po *Evangeliiu* zvláště o všech nedělích a zasvěcených svátcích. Ministrant se modlí při tom: *Věřím v Boha . . .*, aby tak vyznal víru, že Spasitel sestoupí na oltář. Když kněz při *Kredo* klekne, ministrant skloní hluboce hlavu. Když se kněz na konci žehná svatým křížem, učiní tak i ministrant.

I. HLAVNÍ ČÁST – OBĚTOVÁNÍ

Obětování — Offertorium

Po *Kredo* (nebo není-li *Kredo*, hned po *Evangeliiu*) obrací se kněz (políbiv oltář) k lidu a pozdravuje jej slovy:

<i>K. Dominus vobiscum.</i>		<i>K. Pán s vámi.</i>
<i>M. Et kum spírítu</i>		<i>M. I s duchem tvým.</i>
<i>tuó.</i>		

Kněz odkryje kalich, ministrant (jak je na mnohých místech zvykem) dá zvonkem znamení 1X, že začíná obětování. Pak vstane a jde pro talíř (tácek) s konvičkami. Ručníček nechá tam. Tácek s konvičkami vezme a položí jej na oltář, ukloní se. Pravou rukou podá (políbiv ouško konvičky) knězi nejprve konvičku s vínem, obrácenou ouškem bokem (k lidu) tak, aby ji mohl kněz pohodlně uchopiti. (Nikdy neobracet ouško směrem ke knězi!) Podobně podá mu pak konvičku s vodou. Když kněz nalije do kalicha vína i vody, ukloní se ministrant ke kříži, vezme konvičku s vínem, odnese ji na určené místo. Tam si roz-

prostře ručníček přes levou ruku a vrátí se k oltáři, ukloní se, vezme talíř s konvičkou vody, postaví se na předposlední stupeň a čeká až přijde kněz, aby si umyl ruce. Kněz natáhne ruce nad talíř a ministrant mu nalije na prsty trochu vody. Pak odnese (bez úklony) talíř i konvičku, vylije vodu s talíře do určené nádoby, postaví talíř s konvičkami na vykázané místo a vrátí se k oltáři. Ukloní se, vezme ručník s oltáře a jde s ním doprostřed, klekne na první stupeň oltáře a čeká, až se kněz obrátí, aby se modlil: *Orate, fratres*. Zatím se může složit ručník.

K. Orate, fratres . . .

M. Suscípíat Dóminus sakrificium de mánybus tuis, | ad láudem et glóriam nóminys sui, | ad utylitátem kvokve nost-ram, | totyúskve Ek-klézie sue sánkte.

K. Modlete se, bratři . . .

M. Nechť přijme Pán oběť z rukou tvých | k chvále a slávě jména svého, | jakož i k užítku našemu | a veškeré svaté Církve své.

Vstane, poklekne, odejde, aby položil složený ručník na konvičky tak, aby byly přikryté, a vrátí se na své místo na epištolní straně.

*

Ministrant dá pozor, aby, pomáhaje knězi při obětování, nezapomněl na sebeobětování, na obětovní úmysl. Když vidí kněze zvedati patenu, položí v duchu na ni své srdce, své práce a utrpení; modlí se:

Otče nebeský, přijmi v oběť můj život, mé tělo a duši, aby jen tobě sloužily. Nabízím ti s knězem všechno, co mám.

Při obětování kalicha, v němž má býti po proměňování Krev Ježíše Krista, nabídne ministrant Pánu Bohu pot své poctivé denní práce ve škole i doma slovy:

Jen tobě chci sloužit bez ustání. Ty mně k tomu dej své požehnání!

Mučedníci prolévali z lásky k Ježíši Kristu i krev. My mu obětujeme aspoň námahy, kterých vyžadují naše denní práce, naše povinnosti. — Kdyby ministrant na obětní úmysl zapomněl při pozvedání pateny a kalicha, ať využije k tomu volné chvílky po *Suscipiat*.

II. HLAVNÍ ČÁST — PROMĚŇOVÁNÍ

Preface a Sanctus

Po *Suscipiat* modlí se kněz tiše u oltáře a na konec řekne nahlas:

*K. Per omnia secula
sekulorum.*

M. Amen.

K. Dominus vobiscum.

*M. Et kum spiritu
tuo.*

K. Sursum korda!

*M. Habémus ad Dó-
minum.*

*K. Gracias agamus
Domino, Deo nostro!*

*K. Po všechny věky
věkův.*

M. Amen.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Vzhůru, srdce!

M. Máme je u Pána.

*K. Díky vzdávejme
Pánu, Bohu svému!*

**M. Dignum et jústum
est.**

**M. Hodno a spraved-
livo jest.**

Preface či *předmluva* jest krásný zpěv, v němž spojuje kněz modlitbu svou s hlasy všech kůrů andělských k chvále a díkůčinění Bohu trojjedinému.

Po *prefaci*, která končí obyčejně slovy: *sine fine dicentes (volající bez konce)*, skloní se kněz a říká třikrát: *Sanktus*. Ministrant (též skloněn) při tom třikrát zvoní (3×, 3×, 3×) a tiše se modlí:

Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů! Plna jsou nebesa i země slávy tvé.

Pravidlo (kánon) a proměňování

Tichými modlitbami počíná nyní nejsvětější část mše svaté, při níž se proměňuje hostie v Tělo a víno v Krev Pána Ježíše Krista. Poněvadž část ta při každé mši svaté je stejná, nazývá se řeckým jménem *Kánon*, t. j. pravidlo (coi pravidelného).

Když kněz po nějaké době klade obě ruce na kalich a pak žehná kalich i hostii, zazvoní ministrant jednou (1×), aby upozornil lid, že se blíží nejsvětější okamžik.

Byl-li ministrant dosud zbožný, s jakou zbožností má nyní pohlížeti na oltář!

Pak tiše vstane se zvonkem v ruce, jde a poklekne za kněze, ale ne příliš blízko, aby také kněz mohl pohodlně pokleknouti. U hlavního oltáře, kde obyčejně bývají tři stupně, klekne si ministrant na druhý stupeň. Když kněz s Tělem Páně v rukou pokleká, nadzvedne ministrant levou rukou trochu okraj ornátu a pravou zvoní, a to při kleknutí kněze třikrát, když počíná zvedati Tělo Páně, jednou, když je zdvihne do výše, po druhé, když položí svatou Hostii na

oltář, po třetí, při pokleknutí knězově třikrát (3×, 1×, 1×, 1×, 3×).

Stejně si počíná ministrant při pozdvihování kalicha s nejsvětější Krví.

Při pozdvihování se může ministrant potichu modlití těmito slovy:

Pán můj a Bůh můj! Pozdraveno budiž svaté Tělo Ježíše Krista, které za mne bylo na kříži obětováno! V nejhlubší pokoře klaním se tobě.

Ježíši, tobě žiji! Ježíši, tobě umírám! Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev! Amen.

Pán můj a Bůh můj! Pozdravena budiž, svatá Krví Ježíše Krista, která byla za mne na kříži vylita! V nejhlubší pokoře klaním se tobě.

Ježíši, smiluj se nade mnou! Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpusť mi hříchy mé! Amen.

Po pozdvihování ministrant vstane, vezme bez šramotu zvonek, sestoupí doprostřed oltáře (necouvá), poklekně a odchází na své místo na epištolní straně.

Když kněz řekne nahlas: *Nobis kvokve pekkatoribus (Také nad námi hříšnými se smiluj!)* a bije se v prsa, udeří se v prsa také ministrant.

III. HLAVNÍ ČÁST – PŘIJÍMÁNÍ

Pater noster — Otče náš

K. Per omnia secula
sekulorum.

M. Amen.

K. Po všechny věky
věkův.

M. Amen.

K. Pater noster . . . et
ne nos indukas in ten-
tacionem.

**M. Sed libera nos a
málo.**

K. Otče náš . . . a ne-
uvoď nás v pokušení.

**M. Ale zbav nás od
zlého.**

Kněz po krátké modlitbě pokračuje:

K. Per omnia sekula
sekulorum.

M. Amen.

K. Pax Dominy sit
semper vobiscum.

**M. Et kum spírítu
tuo.**

K. Po všechny věky
věkův.

M. Amen.

K. Pokoj Páně budiž
vždycky s vámi.

M. I s duchem tvým.

Když se kněz modlí: *Pater noster*, může se i mi-
nistrant potichu modliti:

Otče náš, jenž jsi na nebesích . . .

Agnus Dei

Agnus Dei (Beránku Boží) třikrát volá kněz a bije se v prsa, aby od Beránka Božího vyprosil slitování.

Ministrant se modlí s knězem se skloněnou hlavou, bije se též v prsa a potichu říká:

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl nám pokoje!

Sv. přijímání

Když kněz vezme svatou Hostii, skloněn nad oltářem říká: *Domine, non sum dignus*, a bije se v prsa, ministrant dá třikrát znamení zvonkem (1×, 2×, 3×) a potichu se modlí:

Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má!

Když pak kněz po přijetí svaté Hostie odkryje kalich, povstane ministrant, poklekne a jde pro konvičky (nerozdává-li se sv. přijímání). Vezme konvičky i s táckem a vystoupiv k oltáři, položí tácek i s konvičkami na oltář. Ukloní se (nebo poklekne, je-li v kalichu ještě nejsvětější Krev) a čeká, až kněz vztáhne k němu kalich, pak vezme do pravé ruky konvičku s vínem a naleje do kalichu trochu vína. Při tom dá pozor, aby se nedotkl konvičkou okraje kalicha. Kněz vypiv víno, drží nad kalichem prsty, na které ministrant naleje nejprve trochu *vína*, pak konvičku postaví na tácek a zase pravou rukou vezme konvičku s vodou a naleje do kalichu trochu víc vody. Levou ruku má položenou na prsou. Ať dá ministrant pozor, aby při nalévání nekladl konvičky až na ruce knězovy! Potom odnese konvičky a jde na evangelní stranu oltáře pro knihu. Přenesení ji, pokleknuv uprostřed, na epištolní stranu (rovně, ne šikmo!), ukloní se a přechází na evangelní stranu a klekne si.

*

Je-li po přijímání knězově také přijímání věřících, dá ministrant znamení zvonkem (1×), když

kněz přijímá z kalicha Krev Páně. Pak se začne hlasitě modlit: **Konfiteor**. Kněz otevře svatostánek, obrátí se k lidu a říká: *Mizereatur . . . Indulgentiam . . .* Ministrant odpoví po obojím: **Amen** (jako při stupňové modlitbě). Při *Domine, non sum dignus . . .* zvoní 1X, 2X, 3X. Pak může vzít s oltáře patenu a provázeti kněze po jeho pravém boku. Přidrží patenu přijímajícím pod bradou tak, aby nemohla svatá Hostie úpadnouti na zem. Dá pozor, aby patenu neobracel, aby snad částičky, které na ni spadly, nebyly vysypány na zem. Patenu přidrží přijímajícím tak, aby se při tom nedotýkal jejich krku, což by bylo pro přijímající velmi nepříjemné a rušilo by soustředěnost. Po svatém přijímání položí patenu opět na oltář, aby ji kněz mohl očistiti, ukloní se, jde pro konvičky, naleje knězi do kalicha vína, pak na prsty vína a vody, odnese konvičky, přenese misál na epištolní stranu a klekne si na evangelní stranu.

Po sv. přijímání

Kněz zahaliv kalich jde ke knize, pomodlí se krátkou modlitbu, vrátí se doprostřed oltáře, políbí jej, obrátí se a pozdravuje lid slovy:

K. Dominus vobiscum.	K. Pán s vámi.
M. Et kum spírítu tuo.	M. I s duchem tvým.

Následují modlitby (jedna nebo více) po sv. přijímání, které kněz končí slovy:

K. Per omnya sekula sekulorum.	K. Po všechny věky věkův.
M. Amen.	M. Amen.

Požehnání, poslední evangelium a konec mše sv.

<i>K.</i> Dominus vobiscum.	<i>K.</i> Pán s vámi.
<i>M.</i> Et kum spírítu tuo.	<i>M.</i> I s duchem tvým.
<i>K.</i> Ite, missa est!	<i>K.</i> Jděte, mše jest skončena!

Někdy místo „Ite, missa est“ říká kněz:

<i>K.</i> Benedykamus Domino!	<i>K.</i> Dobrořečme Pánu!

Na oboje odpoví ministrant:

<i>M.</i> Deo grácias!	<i>M.</i> Bohu díky!

Ministrant vstane, jde doprostřed oltáře, klekne na prvním stupni za kněze, který žehná věřícím. Ministrant se skloněnou hlavou zbožně se požehná velkým křížem.

<i>K.</i> Benedykat vos omnypotens Deus: Pater et Filius † et Spiritus Sanktus!	<i>K.</i> Požehnej vás všemohoucí Bůh: Otec, Syn † a Duch svatý!
<i>M.</i> Amen.	<i>M.</i> Amen.

Ministrant vstane, poklekne a jde na své místo na epištolní straně, kde stojí.

<i>K.</i> Dominus vobiscum.	<i>K.</i> Pán s vámi.
<i>M.</i> Et kum spírítu tuo.	<i>M.</i> I s duchem tvým.

K. Inycium sankty
Evangelii sekundum Jo-
annem.

K. Počátek svatého
evangelia podle svatého
Jana.

Při tom se požehná kněz malým křížem; ministrant totéž učiní s ním.

M. Glória tybi, Domine!

M. Sláva tobě, Pane!

Při slověch: *Et Verbum caro factum est (A Slovo tělem učiněno jest)* pokleká kněz a s ním i ministrant. Když kněz dokončí evangelium a vrací se doprostřed oltáře, řekne ministrant:

M. Deo grácias!

M. Bohu díky!

Někdy, zvláště v neděli (není-li mše svatá v zelené barvě) a v Suché dni, nechá kněz na epištolní straně i po modlitbách knihu otevřenou. To je pro ministranta znamení, že ji má přenést na stranu evangelní, ježto poslední evangelium bude kněz čísti z misálu. Jak to tedy ministrant udělá? Po *Deo grácias* (na *Ite, missa est*, nebo *Benedikamus Domino*) nejde doprostřed, nýbrž pro misál, ukloní se, vezme jej a jde s ním doprostřed oltáře. Tam poklekne a čeká na knězovo požehnání. Odpoví: **Amen**, vstane a zanese misál *klidně* na evangelní stranu, položí jej tam šikmo (jako při prvním evangeliu), ukloní se, obrátí se a sestoupí (necouvá) po schodech na dlažbu, odpoví na knězova slova jako při prvním evangeliu, požehná se malým křížem a odchází, pokleknuv uprostřed, na epištolní stranu. Tam stojí, a když kněz dočte evangelium a zavře misál, řekne: **Deo grácias!** Pak poklekne.

*

Po tiché mši svaté modlí se kněz buď s lidem (slouží-li mši svatou u hlavního oltáře) nebo potichu (slouží-li u bočního oltáře) modlitby, které nařídil papež Lev XIII. Když tedy kněz po posledním evangeliu poklekne na prvním stupni oltáře, podá mu ministrant knihu s modlitbami, načež se kněz modlí:

K. Zdrávas, Maria . . .

*M. (a lid). Svatá Maria, Matko Boží, | pros
za nás hříšné, | nyní i v hodinu smrti naší. |
Amen. (Opakuje se třikrát.)*

Kněz, ministrant a lid se pak modlí:

Zdrávas, Královno . . .

K. Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko!

*M. (a lid). Abychom hodni byli zaslíbení
Kristových.*

*K. Modleme se: Bože, útočiště naše a silo, |
shlédni milostivě na lid volající k tobě | a na pří-
mluvu slavné a neposkvrněné Panny a Rodičky
Boží Marie, | svatého Josefa, jejího snoubence, |
svatých apoštolů tvých Petra a Pavla a svatých
všech | vyslyš milostivě a dobrotivě prosby naše, |
které přednášíme za obrácení hříšníků | a za svo-
bodu i povýšení matky naší, svaté Církve. | Skrze
téhož Krista, Pána našeho.*

M. (a lid). Amen.

*K. Svatý Michaeli, archanděle, | opatruj nás
v boji! Proti zlobě a úkladům ďábovým budiž
nám ochranou! | Prikážiž jemu Bůh, pokorně pro-
síme! | A ty, kníže vojska nebeského, | uvrhni sata-
na a jiné duchy zlé, | kteří ke zkáze duší světem*

obcházejí, | božskou mocí do propasti pekelné!
M. (a lid). Amen.

K. Nejsvětější Srdce Ježíšovo! } (*Opakuje*
M. (a lid). Smiluj se nad námi! } *se*
} *tříkrát.*)

Na tyto modlitby udělili papežové Lev XIII. a Pius XI. odpustky, kterých dosáhne i ministrant, když se je zbožně pomodlí. Papež Pius XI. doporučil, aby tyto modlitby byly obětovány za opětné pokřesťanění Ruska a za sjednocení odloučených východních křesťanů s Církví římskokatolickou.

*

Slouží-li kněz mši svatou u bočního oltáře a nemodlí se s přítomnými nahlas, činí to někdy latinsky. Aby se mohl ministrant i tehdy modlit s knězem, přidáváme zde ty modlitby i latinsky:

K. Ave, Maria, gracia plena, Dominus tekum, benedikta tu in mulieribus, et benediktus fruktus ventris tui, Jesus.

M. Sánkta Maríá, Máter Dei, | ora pro nobis pekkatóribus, | nunk et in hora mórty's nostre. Amen. (Opakuje se tříkrát.)

Pak se kněz s ministrantem modlí:

Sálve Regína, Máter mizerikórdie, | víta, dulcédo et spes nostra, sálve. | Ad té klamámus exules filij Héve. | Ad té suspirámus geméntes et fléntes in hák lakrimárum valle. | Eja ergo, Advokáta nostra | illos tuos mizerikórdes ókulos ad nos konvérté! | Et Jesum,

**benedýktum fruktum ventris tui, | nobis post
hok exílium osténde. | Ó klemens, | o pia, |
o dulcis Virgo María!**

K. Ora pro nobis,
sankta Dei Genytrix.

M. **Ut dígny efficiámur
promissiónybus
Kristi.**

K. Oremus: Deus re-
fugium... Per eundem
Christum, Dominum
nostrum.

M. **Amen.**

K. Sankte Michael...
in infernum detrude.

M. **Amen.**

Nato se přidává třikrát:

K. Kor Jezu sakratys-
simum!

M. **Mizerére nobis!**

K. Oroduj za nás, sva-
tá Boží Rodičko!

M. **Abychom hodni
byli zaslíbení Kristo-
vých.**

K. Modleme se: Bože,
útočiště naše a silo...
Skrze téhož Krista, Pá-
na našeho. .

M. **Amen.**

K. Svatý Michaeli...
do propasti pekelné.

M. **Amen.**

K. Nejsvětější Srdce
Ježíšovo!

M. **Smiluj se nad ná-
mi!**

Nenásleduje-li u hlavního oltáře požehnání nejsvě-
tější Svátostí, vezme ministrant misál, podá knězi
biret, poklekne s ním na dlažbě a jde pomalu před
knězem do sakristie. Jde-li se od bočního oltáře podle
hlavního oltáře, pokleká před ním ministrant
i s knězem na jedno koleno. Je-li vystavena velebná
Svátost nebo je-li zrovna pozdvihování nebo podává-li
se svaté přijímání, pokleknou na obě kolena.

II. Služba při mši sv. se dvěma ministranty

Při zpívané mši svaté (někdy i při tiché u hlavního oltáře) bývají obyčejně dva ministranti, kteří se o službu u oltáře dělí. Ministrant, který nese misál k oltáři a klečí u oltáře na epištolní straně, nazývá se *starším*. Druhý ministrant, klečící na evangelní straně, jest *mladším*.

Ministranti dbají o to, aby všechny odpovědi, zvláště *Konfiteor* a *Suscipiat*, řekli zároveň, pěkně a vážně. Nepředbíhati se!

Ze sakristie vychází nejprve mladší ministrant, (který zazvoní 1X), za ním starší s knihou, za nimi kněz. U oltáře stoupne mladší na evangelní, starší s knihou na epištolní stranu. Starší vezme od kněze biret, oba s knězem pokleknou, a starší jde položit knihu na oltář. Mezitím mladší ministrant stojí. Když kněz upraví kalich a jde otevřít misál, kleknou oba ministranti na dlažbu. Po stupňových modlitbách si kleknou oba na první stupeň, každý na své straně.

Po *Epištole* povstanou oba, starší ministrant přenese knihu na evangelní stranu. Mladší poněkud odstoupí ze svého místa, aby starší mohl před ním s misálem projít. Odstoupí opět, když se starší vrací s evangelní strany na své místo. Po dobu čtení *Evangelia* stojí oba, pak odpoví oba: **Laus tybi, Kriste** a kleknou.

K *Obětování* vstanou oba, pokleknou uprostřed a jdou pro konvičky. Starší vystoupí k oltáři s konvičkami a s talířem a podá konvičky knězi. Mladší stojí mezitím u bočních stupňů a drží ručníček (nejlépe na podušce). Starší odnese konvičku s vínem, vezme konvičku s vodou a talíř a postaví se vedle mladšího. Po umytí rukou podá mladší knězi

ručníček. Po odložení konviček a ručniku jdou oba ministranti doprostřed oltáře a pokleknuvše, čekají na *Suscipiat*, po němž pokleknou a odejdou na svá místa.

K *Pozdvihování* jdou oba, kleknou si za kněze a oba pozvednou okraj mešního roucha, starší levicí a pravicí zvoní, mladší pravicí a levicí drží na prsou, nemá-li snad též zvonek. Po *Pozdvihování* hned oba vstanou, sestoupí (necouvají), pokleknou uprostřed a jdou na svá místa.

Při svatém *Přijímání* posluhuje starší ministrant s konvičkami knězi a mladší klečí mezitím na svém místě; teprve, když starší nalévá knězi víno a vodu na ruce, vstane mladší a přenesení knihu na epištolní stranu. Starší na něho počká, oba jdou doprostřed, pokleknou a jdou na svá místa.

Po *Ite, missa est* vstanou oba ministranti, jdou doprostřed, kleknou za kněze, aby přijali požehnání. Po požehnání řeknou: **Deo grácias**, vstanou, pokleknou a jdou na svá místa.

Má-li se k poslednímu *Evangeliiu* ještě znovu kniha přenést, učiní to starší; po *Ite, missa est* — *Deo grácias* vstane, vezme knihu s oltáře, jde s ní doprostřed. Oba přijmou požehnání a odpoví: **Amen**. Mladší poněkud odstoupí, aby starší mohl s knihou projít a položit ji šikmo na oltář. Mladší počká, až se vrátí starší zpátky, a stoupne na své místo, oba stojí a po *Evangeliiu* odpoví: **Deo grácias**.

Po mši svaté nese do sakristie knihu ten ministrant, na jehož straně byla na konci mše svaté. Starší ministrant podává vždy knězi biret.

Je-li při mši svaté vystavena nejsvětější Svátost v monstranci, klekají ministranti uprostřed oltáře *jen na jedno koleno* (u stupňů oltáře na dlažbě). Zato ministrant, posluhující konvičkami nebo přenášející knihu, kdykoli přijde nahoru k oltáři, pokleká na jedno koleno, položí misál nebo poslouží konvičkami,

poklekne se sěpjatýma rukama a opět vezme konvičky nebo misál a odchází. Tedy tam, kde při obyčejné mši svaté se pouze ukloní, před vystavenou nejsvětější Svátostí pokleká.

III. Služba při slavné mši sv. s asistencí

Někdy přisluhují knězi, sloužícímu mši svatou, ještě jiní kněží: jáhen a podjáhen. Při takové mši svaté mohou ministrovat i čtyři ministranti, ale jejich služba je velmi ulehčena.

Všechny modlitby a odpovědi říkají totiž přisluhující kněží. Ministranti klečí pouze uctivě na svých místech, nepřenášejí misálu, nejdou k *Suscipiat* ani k *Pozdvihování* doprostřed oltáře. Dávají však pozor, aby včas a dobře zvonili (před *Obětováním*, při *Sanktus*, *Pozdvihování* a před *Přijímáním*). K *Obětování* přinese starší ministrant přisluhujícímu knězi na oltář konvičky a (po okuřování oltáře) při umývání rukou nalévá jak obyčejně knězi vodu a podržuje talíř. Mladší pak podá knězi ručníček.

Ve větších chrámech bývá při slavné mši svaté s asistencí bokem oltáře postaven přikrytý stolec, t. zv. kredence. Na ni staví přisluhující kněz na počátku mše svaté kalich. Tam jsou také konvičky.

V takových chrámech vycházejí ministranti ze sakristie ke mši svaté, nesouce v rukou svícny s hořícími svícemi. Když spolu s kněžími pokleknou před oltářem, odcházejí ke kredenci, postaví na ni svícny a kleknou každý po jedné straně kredence. Tam je při takových slavných mších svatých jejich místo.

Od kredence odcházejí, aby drželi svícny při zpěvu

Evangelia. Když dočte kněz potichu evangelium, vezmou ministranti svíčky. Zatím nasypal kněz do kadidelnice kadidla; a ministranti se svíčkami a kostelníci s kadidelnicí se postaví do řady ke stupňům oltáře, doprostřed, a to tak, že kostelníci jsou uprostřed a ministranti se svícemi po stranách. Když jáhen s knihou evangelií sestoupí, pokleknou všichni současně a ministranti se svícemi se postaví po bocích podjáhna, který drží knihu.

Po zpěvu evangelia zase se postaví za asistenty do řady, a když jáhen okouřil kněze, vezme levý ministrant od podjáhna knihu, pokleknou všichni a odejdou na svá místa ke kredenci.

K *Obětování* donese starší ministrant na oltář konvičky. Položí je, ukloní se a sestoupí (necouvá) se stupňů dolů a tam počká, až asistenti nalili do kalicha víno a vodu. Potom opět vystoupí nahoru, ukloní se, vezme konvičky a odnese (necouvá) na kredenci.

Potom starší ministrant vezme konvičku s vodou a tácek, mladší vezme ručníček a oba se postaví pod stupně oltáře na epišt. straně. Když skončí okouřování oltáře, přísluhují při umývání rukou.

Po mši sv. vracejí se ministranti do sakristie opět se svícny v ruce.

IV. Služba při mši sv. za zemřelé (zádušní – rekvie)

Při mši svaté za zemřelé (v černé barvě), ať jest tichá nebo zpívaná, má si ministrant pamatovati čtyři věci:

1. Při stupňové modlitbě vynechává se žalm „*Judika me*“ a kněz se modlí pouze takto:

K. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

K. Introibo ad altare Dei.

M. **Ad Deum, kvi letýfikat juventútem meam.**

K. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. **Kvi fécit célum et terram.**

K. Konfiteor atd.

K. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

K. Přistoupím k oltáři Božímu.

M. **Před Boha, který mne od mládí radostí naplňuje.**

K. Pomoc naše ve jménu Páně.

M. **Který učinil nebe i zemi.**

K. Vyznávám se atd.

2. Při *Obětování* ministrant nelíbá ouška konviček a kněz nežehná vodu a při *Agnus Dei* nebije se v prsa, poněvadž říká prosby za zemřelé. Ministrant říká jen potichu s knězem:

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl jim pokoje!

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl jim pokoje!

Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl jim pokoje věčného!

3. Místo: *Ite, missa est* říká kněz na konci mše svaté obrácen k oltáři:

K. Rekviéskant in pace!

M. **Amen.**

K. Ať odpočívají v pokoji!

M. **Amen.**

4. Na konci mše svaté za zemřelé nežehná kněz věřícím. Nejde tedy ministrant doprostřed oltáře. Kněz se modlí hned poslední *Evangelium*. Když tedy odchází k poslednímu *Evangeliu*, vstane ministrant a odpoví:

K. Dominus vobiscum.

M. Et kum spírítu tuo.

K. Inycium sankty Evangelii sekundum Joannem.

M. Glória tybi, Dómine!

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Počátek svatého evangelia podle svatého Jana.

M. Sláva tobě, Pane!

Pak přejde, pokleknuv uprostřed, na epištolní stranu, tam čeká, až se kněz domodlí, a řekne:

M. Deo grácias!

M. Bohu díky!

Služba při podávání sv. přijímání mimo mši svatou.

Má-li nejsvětější Svátost věřícím býti podávána mimo mši svatou, vyjde ministrant s rukama sepjatýma s knězem k oltáři, na němž jsou rozžaty aspoň dvě svíce, poklekne s knězem na jedno koleno na dlažbě a klekne pak na obě kolena na epištolní straně. Když kněz otvírá svatostánek, ministrant zazvoní (1×) a modlí se nahlas: **Konfiteor**. Po něm odpovídá na knězovo: *Misereatur a Indulgentiam* (jako při mši svaté) vždy: **Amen**. Při *Domine, non sum dignus* zvoní (1×, 2×, 3×).

Když kněz rozdává nejsvětější Svátost, ministrant přisluhuje přijímajícímu patenou, kterou pak zanese na oltář.

Po svatém přijímání říká kněz:

K. Panem de celo prestytysty eis. (Allelúja!)

M. Omne delectamentum in se habentem. (Allelúja!)

K. Domine, exaudy orationem meam!

M. Et klámor méus ad te véniat.

K. Dominus vobiskum.

M. Et kum spírítu tuo.

K. Chléb s nebe dal jsi jim. (Alleluja!)

M. Všechno potěšení v sobě obsahující. (Aleluja!)

K. Pane, vyslyš modlitbu mou!

M. A volání mé k tobě přijď.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Oremus ... Per omnia secula seculorum.

M. Amen.

K. Modleme se ... Po všecky věky věkův.

M. Amen.

Kněz zavře svatostánek, obrátí se a požehná věřícím říká:

K. Benedykcio Dei...
et maneat semper!

K. Požehnání...
staň vždycky s vámi!

Ministrant se při tom požehná velkým křížem a odpoví:

M. Amen.

M. Amen.

Nato kněz s ministrantem odchází do sakristie.

Služba při zaopatřování nemocných.

Doprovází-li ministrant kněze k zaopatřování nemocného, nese lucernu s hořící svící v levé ruce a v pravé zvonek, jímž dává na cestě znamení, aby se lidé poklonili Pánu Ježíši a modlili se za nemocného.

Ministrant kráčí *vážně* a uvědomuje si, že za ním je nesen Pán nebes i země, který tak nemocné miluje, že se k nim dává nésti, aby je posilnil na cestu do věčnosti.

Kněz vchází do příbytku nemocného, pozdraví:

K. Pax huic domui!

M. Et ómnybus habitántybus in ea.

K. Pokoj domu tomuto!

M. A všem, kdo v něm přebývají.

Kněz položí nejsvětější Svátost na stůl, modlí se a vykropuje příbytek.

K. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Kvi fécit célum et térram.

K. Domine, exaudy oracionem meam.

M. Et klámor meus ad te vényat.

K. Dominus vobiskum.

K. Pomoc naše ve jménu Páně.

M. Který stvořil nebe i zemi.

K. Pane, vyslyš modlitbu mou.

M. A volání mé k tobě přijď.

K. Pán s vámi.

**M. Et kum spírítu
tuó.**

**K. Oremus . . . Per
Christum, Dominum
nostrum.**

M. Amen.

M. I s duchem tvým.

**K. Modleme se . . .
Skrze Krista, Pána na-
šeho.**

M. Amen.

Ministrant nechá lucernu i zvonek ve světnici, sám však vyjde s ostatními lidmi do vedlejší místnosti, aby se nemocný mohl zpovídati. Venku se ministrant s domácími nahlas modlí za nemocného. Mohou se modlití bolestný růženec, litanie ke všem svatým a jiné modlitby, dokud kněz neotevře dveře nebo nezazvoní. Růženec nechť ministrant nosí stále s sebou, aby mohl předříkávati!

Po zazvonění ministrant vejde, klekne blízko stolu, na němž je nejsvětější Svátost, a hned se modlí nahlas: **Konfiteor.**

Po *Misereatur* a *Indulgenciam* odpovídá jak obyčejně: **Amen.**

Má-li kněz udělovati také svaté pomazání, dá znamení ministrantovi, aby se modlil znovu: **Konfiteor.**

Při udílení svatého pomazání drží ministrant v blízkosti kněze na talíři kousky bavlny, aby si kněz mohl utíratí prsty.

Po udělení svatého pomazání ministrant klekne a kněz se modlí:

K. Kyrie, eleison!

M. Kriste, eleison!

K. Kyrie, eleison!

**K. Pane, smiluj se nad
námi!**

**M. Kriste, smiluj se
nad námi!**

**K. Pane, smiluj se nad
námi!**

K. Pater noster . . . Et ne nos indukas in tentacionem.

M. Sed líbera nos a málo.

K. Salvum fak servum tuum.

M. Déus meus, sperántem in te.

K. Mitte ei, Domine, auxilium de sankto.

M. Et de Sión tuére eum.

K. Esto ei, Domine, turris fortytudynys.

M. A fácie inymíci.

K. Nyhil proficiat inymikus in eo.

M. Et filius inykvi-tátys non appónat nocére ei.

K. Domine, exaudy oracionem meam.

M. Et klámor meus ad te vényat.

K. Dominus vobiskum.

M. Et kum spírítu tuo.

K. Otče náš, jenž jsi . . . A neuvod' nás v pokušení.

M. Ale zbav nás od zlého.

K. Spasiž služebníka (služebnici) svého (svou).

M. Bože můj, doufající(ho) v tebe.

K. Sešli mu (jí) pomoc se svatyně.

M. A se Sionu ostříhej ho (jí).

K. Budiž mu (jí), Pane, mocnou ochranou.

M. Před nepřitelem.

K. Ať nepřítel proti němu (ní) nic nepořídí.

M. A zlosyn ať jemu (jí) neuškodí.

K. Pane, vyslyš modlitbu mou.

M. A volání mé k tobě přijď.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

Kněz se modlí několik modliteb za nemocného.

Uděluje-li nemocnému i tak zvanou *generální absoluci* (požehnání s odpustky), opakují se některé modlitby, a není-li nemocný v nebezpečí života, i *Konfiteor*.

Pro nebezpečí, že by nemocný mohl umřít dříve, než by kněz udělil svaté svátosti, jest kněz někdy nucen svaté obřady zkrátiti a některé modlitby vynechati.

Po zaopatření nemocného zhasne ministrant světlo v lucerně, vezme zvonek a vrací se s knězem do kostela.

Služba při oddávkách.

Ministrant vezme s sebou k oltáři kropáč.

Kněz sezdáv snoubence, obrátí se k oltáři a modlí se:

K. Konfirma hok,
Deus, quod operatus es
in nobis.

M. **A témplo sánkto
třo, kvod est in Je-
rúsalem.**

K. Kyrie, eleison!

M. **Kriste, eleison!**

K. Kyrie, eleison!

K. Pater noster . . . Et
ne nos indukas in ten-
tacionem.

M. **Sed líbera nos a
málo.**

K. Salvos fak servos
tuos.

M. **Déus meus, spe-
rántes in te.**

K. Potvrdiž to, Bože,
co jsi učinil v nás.

M. **Z chrámu svatého
svého v Jerusa-
lemě.**

K. Pane, smiluj se nad
námi!

M. **Kriste, smiluj se
nad námi!**

K. Pane, smiluj se nad
námi!

K. Otče náš, jenž jsi . . .
A neuvod' nás v poku-
šení.

M. **Ale zbav nás od
zlého.**

K. Spasiž služebníky
své.

M. **Bože můj, doufa-
jící v tebe.**

K. Mitte eis, Domine,
auxilium de sankto.

M. **Et de Sion tuere
eos.**

K. Esto eis, Domine,
turris fortytudynys.

M. **A fácie inymíci.**

K. Domine, exaudy o-
racionem meam.

M. **Et klámor meus
ad te vényat.**

K. Dominus vobiskum.

M. **Et kum spírítu
tuo.**

K. Oremus . . .

K. Sešli jim, Pane, po-
moc se svatyně.

M. **A se Sionu ochra-
ňuj je.**

K. Budiž jim, Pane,
mocnou ochranou.

M. **Před nepřítelem.**

K. Pane, vyslyš mod-
litbu mou.

M. **A volání mé k
tobě přijď.**

K. Pán s vámi.

M. **I s duchem tvým.**

K. Modleme se . . .

Služba při úvodu matek.

Po příkladu Matky Boží, která šla do chrámu jerusalemského, aby za Ježíška poděkovala Otci nebeskému, přicházejí i křesťanské matky s novorozenými dětmi do chrámu poděkovat Pánu Bohu a vyprosít si požehnání.

Kněz modlí se nad nimi nejprve u dveří chrámových (nebo v sakristii) a pak je uvádí až k hlavnímu oltáři.

K. Kyrie, eleison!

M. Kriste, eleison!

K. Kyrie, eleison!

K. Pater noster . . . Et ne nos indukas in tentacionem.

M. Sed libera nos a málo.

K. Salvam fak ancillam tuam, Domine.

M. Déus meus, sperántem in te.

K. Mitte ei, Domine, auxilium de sankto.

K. Pane, smiluj se nad námi!

M. Kriste, smiluj se nad námi!

K. Pane, smiluj se nad námi!

K. Otče náš, jenž jsi . . . A neuvod' nás v pokušení.

M. Ale zbav nás od zlého.

K. Spasiž služebnici svou, Pane.

M. Bože můj, doufající v tebe.

K. Sešli jí, Pane, pomoc se svatyně.

M. Et de Sion tuére eam.

K. Nyhil proficiat inymikus in ea.

M. Et filius inykvi-tátys non appónat nocére ei.

K. Domine, exaudy oracionem meam.

M. Et klámor meus ad te vényat.

K. Dominus vobiskum.

M. Et kum spírítu tuo.

K. Oremus . . .

M. A se Sionu ochra-ňuj ji.

K. Ať nepřítel proti ní nic nepořídí.

M. A zlosyn ať jí ne-uškodí.

K. Pane, vyslyš modlitbu mou.

M. A volání mé k tobě přijď.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Modleme se . . .

Po modlitbě pokropí kněz matku svěcenou vodou.

Bohoslužebné (liturgické) předměty.

1. Liturgická (bohoslužebná) roucha.

Zvláštní liturgická roucha se vyvinula v 6. až 7. století. Do té doby se užívalo při bohoslužbě řasnatého roucha římského kroje. Když se později kroj začal měnit a zjednodušovat, podržela Církev staré formy. Roucha, jichž dnes kněží při bohoslužbě užívají, jsou:

1. *humeral*: je bílá plátěná rouška obdélníkového tvaru s dlouhými tkaničkami v rozích delší strany obdélníku. V jeho středu nebo uprostřed horního okraje má býti vyšit křížek. Humeral obléká kněz kolem krku a na ramena. Pro kněze znamená přilbici spásy, jež chrání proti útokům ďáblům;

2. *alba*: dlouhé bílé roucho, zhotovené ze lněného plátna. Sahá až po kotníky. Jeho spodní lem mívá široké krajky. Alba znamená čistotu duše v milosti posvěcující;

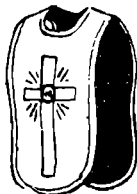
3. *cingulum*: bílý lněný nebo vlněný provazec, na jehož obou koncích jsou třapce. Cingulem, na půlku přeloženým, si kněz podvazuje albu, aby ji snad netahal po zemi. Obrazně znamená cingulum ctnost zdrženlivosti a svaté čistoty;

4. *manipul*: zvláštní ozdobná manžeta s převislými konci, zhotovená z téže látky a v téže liturgické barvě jako ornát. Má býti aspoň na přehbí ozdoben křížkem. Je odznakem podjáhňů. Obléká se na levé předloktí. Znamená obtíže a námahy života apoštolského, ale také hojnost zásluh horlivého apoštolátu;

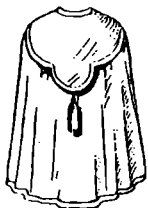
5. *štola*: ozdobná stuha, zhotovená z téže látky a v téže liturgické barvě jako ornát. Uprostřed má míti křížek. Je odznakem jáhňů, jimž splývá s levého ramene na pravém boku jako šerpa. Knězi splývá štola křížem přes prsa a biskupovi na znamení plné moci kněžské volně dolů. Znamená milost posvěcující a nesmrtelnost;

6. *ornát neboli kasule*: dvě spojené plochy uprostřed s otvorem pro hlavu. Na přední ploše ornátu jsou s vnitřní strany přišity tkaničky na přepásání. Ornát má býti zhotoven z hedvábné

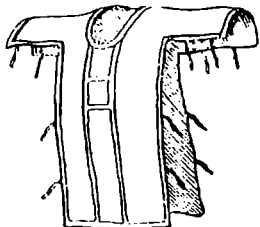
látky a bývá ozdoben nádhernými výšivkami. Je odznakem kněze; znamená sladké a lehké jho Páně;

7. *pluvíál*: dlouhý a široký ozdobný plášť, který se přehazuje přes ramena a na prsou spíná. Bývá na něm vzadu upevněn trojboký nebo oblý štít, obyčejně s třapcem. Zhotovuje se z hedvábí neb jiné vhodné látky. Užívá se ho při požehnáních a průvodech a pod. příležitostech;

8. *velum k požehnání*: má býti ze vzácné a měkké látky. Zevnitř mívá dvě kapsy pro ruce. Užívá se ho k požehnání a eucharistickým průvodům;

9. *dalmatika a tunicela*: podobá se ornátu, má však krátké rukávy a na bocích se zapíná. Dalmatika je vrchním rouchem jáhna, tunicela podjáhna. Dnes však již není mezi dalmatikou a tunicelou žádného rozdílu. Obojí je náznakem radosti;

10. *superpelice a rocheta*: jsou to zkrácené alby. Rozdíl mezi nimi je dnes nepatrný. Rocheta má rukávy úzké, superpelice široké. Znamenají totéž co alba, totiž čistotu duše;

11. *biret*: čepice v podobě stlačené krychle, jež má nahoře 3 nebo 4 rohy. Obyčejný kněz nosí biret barvy černé,

biskup fialové, kardinál červené. Znamená posvátnou autoritu.

2. Liturgické věci.

Posvátné nádoby a věci, kterých se užívá při bohoslužbě, musejí odpovídati liturgickým předpisům církevním.

Kalich: jest nejdůležitější a nejposvátnější liturgická nádoba. Proto musí býti posvěcen od biskupa. Podle církevních předpisů musí býti kalich buď ze zlata nebo ze stříbra nebo z cínu. Je-li ze stříbra nebo z cínu, musí býti aspoň číše kalichu pozlacená. Kalich má tři části: číši, stopku s hlavičkou a nohu.

Ke kalichu náleží několik věcí. Jsou to:

patena: nízká míska z téhož kovu jako kalich. Musí býti pozlacená, není-li celá ze zlata, a posvěcena biskupem stejně jako kalich. Je-li pozlacení již setřeno, má se dát znovu pozlatit. Tím však nepozbývá svého posvěcení, takže není třeba nového;

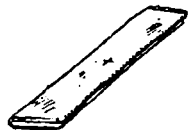
velum kalichové: rouška čtvercové podoby, kterou se přikrývá kalich s patenou. Musí býti z hedvábí a téže liturgické barvy jako ornát;

bursa: skládá se ze dvou tuhých čtvercových destiček. Má býti stejné liturgické barvy jako ornát. Při požehnání a zaopatřování se užívá vždy bursy barvy bílé. Vkládá se do ní korporál;

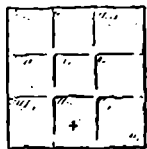
purifikatorium: ručníček na utírání kalicha a prstů kněze;

palla: jednoduchý nebo dvojitý čtverec z lněného plátna o straně 17-18 cm. Shora může býti na něm přišit stejný čtverec z barevného hedvábí (ne však černého) nebo brokátu, zdobený církevními náznaky (symboly). Nikdy však na ní nesmí býti symboly, připomínající smrt;

korporál: plátěný nebo damaškový čtverec o straně 45-50 cm. Korporál může míti vyšívané nebo prolamované ozdoby, avšak jenom v rozích, ne uprostřed. Na korporál se klade sv. Hostie, kalich, ciborium a monstrance.

První praní upotřebených korporálů, palla a purifikatorií může konati jen klerik, který má vyšší svěcení (podjáhen, jáhen, kněz).

Ciborium: kalich s víkem na uchovávání malých sv. Hostií. Ciborium má býti z látky důstojné a trvalé a pozlacené. Má býti vždy zahaleno

ozdobným pláštikem. Vrchol jeho víka tvoří malý křížek.

Monstrance: může býti zhotovena z téhož kovu jako ciborium. Střed monstrance tvoří malé okénko, do kterého se klade ve zlatém měsíčku velká sv. Hostie. Monstrance se užívá k svátostnému požehnání a při eucharistických průvodech.

Kustodie (repositorium): nádobka, ve které se uchovává velká sv. Hostie s měsíčkem.

Konvičky: skleněné nádoby na víno a vodu ke mši svaté. Jsou-li z kovu, má býti na jejich víku písmeno V (vinum) na konvičce pro víno a A (akva) na konvičce pro vodu. K nim patří tácek (nízká miska), nad nímž si kněz umývá ruce.

Kaditelnice: nádobka na uhlí, jež visívá na třech řetízcích. K ní patří loďka s malou lžičkou na kadidlo.

3. Liturgické knihy.

Modlitby předepsané při různých bohoslužebných úkonech jsou obsaženy v liturgických knihách.

Misál: obsahuje všechny modlitby a zpěvy ke mši svaté a k jiným bohoslužebným úkonům, které koná prostý kněz.

Pontifikál: obsahuje modlitby a obřady svátostí, jež uděluje biskup.

Lekcionář: kniha, jež obsahuje lekce, epištoly a evangelia ke slavné mši svaté.

Breviář (kněžské hodinky): modlitební kniha kněze, ve které jsou obsaženy úryvky z Písma svatého, žalmy, hymny, krátké životopisy světců, úryvky z kázání sv. Otců a modlitby.

(Vyňato z brožurky: Krátká liturgika; ve sbírce Životem č: 347.)

Ministrant na kolenou ráno a večer.

Pobožnost ranní konej každodenně tak, jak jest ob-
sažena v kancionále olomoucké arcidiecése „*Boží
cesta*“ (str. 771). Můžeš k ní ještě přidati:

Trojediný Bože, Otče, Synu a Duchu svatý!
Děkuji ti za to, že ti mohu sloužiti ministrováním
u oltáře.

Pane Ježíši, odporučím se do všech mší sva-
tých, které ti dnes na celé zemi budou oběto-
vány. Prosím tě, popřej mně na přímluvu Panny
Marie z každé mše svaté aspoň jednu krůpěj své
nejsvětější Krve, aby zhladila mé hříchy a tresty
za ně. Dej, aby každou mší svatou byla vysvobo-
zena aspoň jedna duše z očistce, aby se obrátil
aspoň jeden hříšník, aby aspoň jeden umírající
došel milosrdenství, aby aspoň jedno dítě bylo
uchráněno smrti bez křtu svatého, aby aspoň
jeden těžký hřích byl zamezen.

Pane Ježíši, tobě žiji. Bez tebe nechci zemřítí.
Na tvém Srdci však rád zemru, jak, kde a kdy
se ti zalíbí. Amen.

Pobožnost večerní.

Také večerní pobožnost navykni si konati podle kancionálu „*Boží cesta*“ (str. 774). Při zpytování svědomí se také taž:

Nebyl jsem při modlitbě dobrovolně roztržitý? — Konal jsem službu u oltáře uctivě? — Poslouchal jsem pozorně nedělní (sváteční) kázání?

Vyslovoval jsem jména Ježíš, Maria, Josef s náležitou úctou?

Byl jsem v neděli (zasvěcený svátek) pozorně přítomen na celé mši svaté? — Choval jsem se slušně v kostele, doma i venku?

Prokazoval jsem patřičnou úctu svým rodičům, duchovnímu správci a učitelům ve škole?

Neublížil jsem jinému nebo sobě na těle či na duši? — Nedopustil jsem se nebezpečné rozpustilosti? — Nedal jsem někomu špatný příklad? — Nesváděl jsem někoho ke zlému?

Nedopustil jsem se myšlenkami, slovy nebo skutky ničeho proti svaté čistotě?

Neodcizil jsem ničeho z kostela nebo spoluministrantům?

Nebyl jsem pyšný, že jsem ministrantem, že mám pěkný ústroj?

Byl jsem vždy ochoten posloužit druhému ministrantovi, ministrovati zdarma místo něho?

Nezáviděl jsem druhým ministrantům, že byli

vyznamenání velebným pánem, že byli někam posláni, že byli pochváleni (uměli dobře Suscipiat!)?

Nedopustil jsem se nestřídmosti tím, že jsem číhal, zůstalo-li něco vína v konvičce, že jsem promlsal odměnu za ministrování?

Nebyl jsem hněvivý? — Nebil jsem se s ministranty? — Nenadával jsem jim hrubě? — Nevyhrožoval jim?

Nebyl jsem nedbalý, nedochvilný, neposlušný, lenivý v službě kostelní?

Obrázky ze života statečných ministrantů.

Jak se stal Josef de Veuster hrdinou

Májový den. Učitel z Verchtern u Tremeloo nechal úplně otevřít okna a do školní světnice se smálo jaro svými tisícerými barvami. V kvetoucích stromech učitelovy zahrady zpíval na každé větvi ptáček. Vrabec přiletěl až na okenní rám a spustil do třídy své uličnické čimčara-čimčara-čim-čim-čim. Nikdo z děvčat ani hochů se neohlédl po křiklounovi. Vrabec zavrtěl smutně hlavou:

„Copak to? Copak to? Ta dnešní mládež!“

Dnes opravdu žádné z dětí neslyšelo vrabce, jak vyzpěvuje na okně. Potřebovaly oči a uši pro učitele, který jim vyprávěl z nové knihy o hrdínech jejich vlasti, z knihy s nádherným názvem Flanderský lev.

Hochům šlehaly blesky z očí a dívkám planuly tváře.

Ke konci četl učitel pomalu a slavnostně, jako by předčítal verš ze svaté Boží knihy:

„Ty Vláme, který jsi přečetl tuto knihu, uvaž při slavných činech, které ti zvěstuje, čím Flandry byly kdysi - čím jsou dnes a ještě více, čím se

stanou, kdybys zapomněl na svaté vzory svých předků.“

Učitel zavřel zvolna knihu, zadíval se mlčky a dlouze na děti a pak pravil:

„To byla kniha o flanderských hrdinech. Dokud rostou duby na flanderské půdě, dotud tam musí růst též hrdinové!“

Vtom vyskočil malý, osmiletý hošík a vykřikl:

„Já budu také hrdinou!“

Děti se daly do smíchu. Učitel však vážně pravil:

„Dej to Bůh, Josefe de Veuster. Hrdinové ve flanderské zemi nesmějí vymřít!“

*

Josef byl tvrdý, statečný a často hodně popudlivý hoch. Nechyběl nikde, kde se život radoval a veselil. Vrhá se do každého pestrého ruchu a lomozu. Selský hoch se s jásotem zúčastnil každé chlapecké hry, ať už to bylo v zimě kulování, klouzání, nebo v létě při posvícení.

Ale jedno bylo nápadné. Stávalo se, že od hry a hluku náhle odběhl někam do ústraní. Celé hodiny prohloudiv lesem nebo seděl v koutečku v kostele.

*

Bylo posvícení. Nejdivočeji vyváděl Josef de Veuster.

Ale najednou, když se vozil na kolotoči, ná-

padně oněměl. Náhle se mu zdálo, že ten lomoz je něčím znesvěcujícím, nějakou nepřátelskou mocí, která vztahuje ruce po jeho srdci. V tomto hluku se nedalo přemýšlet. Nedalo se tu ani dobře dýchat. Coś mu špinavým spárem rdousilo srdce.

Ještě za jízdy Josef seskočil. Sourozenci vykřikli, Josef však byl již pryč.

Matka a sourozenci šli za chvíli Josefa hledat. Matčino srdce tížila starost o něj. Snad se kluk zase někde pustil do nebezpečné rvačky! Ale dědeček, který ve vnukově srdci četl neobyčejně bystrým zrakem, jim klidně řekl:

„Podívejte se také do kostela.“

Když matka za chvíli vstoupila do kostela, viděla hoča, jak klečí před hlavním oltářem. Pevně upíral zrak na svatostánek, před nímž zářilo červené světlo. Zde bylo ticho. Všechn posvícenský hluk a lomoz se lámal o silné kostelní dveře. Sem se přišel schovat. To konejšilo zmatené dětské srdečko.

Matka přikročila k chlapci, upřeně se na něho podívala a tázala se: „Proč jsi utekl z posvícení? Měla jsem o tebe strach.“

Chlapec pravil:

„V takovém hluku jsem nemohl mysliti na Pána Boha.“

*

Večer se všichni modlili růženec a modlitbu před spaním. Když pak již Josef ležel v posteli,

přišla k němu ještě jednou maminka a pravila:
„Zítřa vstoupí do tvého srdce Bůh.“

Dítě se zachvělo svatým tichým očekáváním, nevýslovnou předtuchou, jakou může zakoušeti jenom dětská duše, když se má setkat s Bohem.

Následujícího dne se v duši tohoto dítěte otevřelo nebe. Žádný z hochů nepronesl tak jasným, pevným hlasem svůj křestní slib, jako Josef de Veuster. Jeho dlaň div že nerozmačkala svíčku.

Ejhle, Beránek Boží!

Srdce mu bušilo, div se nerozskočilo.

Spasitel přicházel. Kněz stanul před Josefem, vzal z ciboria Tělo Páně a položil je na jazyk dítěte.

„Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému.“

Tisíce plamenů se zmocňovalo jeho srdce.

Josef se vrátil jako ve snu do lavice.

*

Večer zase přišla maminka:

„Josefe, nikdy nezapomeň na tento den!“

Hoch vzal maminku oběma rukama kolem krku, přitáhl si její hlavu zcela těsně k sobě a zašeptal:

„Maminko, řeknu ti tajemství. Ale to jenom pro tebe.“

„Copak máš, dítě?“ ptala se selka.

„Maminko,“ šeptal chlapec žhavými rtiky, „myslím, že mne dnes Pán Bůh povolal. Stanu se asi knězem.“

Matka si povzdechla a odpověděla:

„Jak Pán Bůh chce, můj hochu. Nejdříve však buď hodným chlapcem.“

*

A Josef dorůstal. Otec jej poslal do škol. Jednou přišel do kostela, kde bylo právě kázání. Kněz kázal o misiích.

Ticho bylo v domě Božím. Kněz začal pevným, silným hlasem:

„Dnes, uslyšíte-li hlas Hospodinův, nezatvrzujte srdcí svých.“

Josef de Veuster sebou trhl, jakoby se ho někdo dotkl žhavým železem.

„Dnes, uslyšíte-li hlas Hospodinův, nezatvrzujte srdcí svých. Bůh vás volá do svatých misíí. Bůh buší na vaše srdce.“

Josef de Veuster pocítil, jak se jeho srdce dotkl prst Boží. Tato hodina zbořila všechnu pochybnost, jako blesk roztrhla všechny mlhy a clony. Tato hodina přinesla mu jasné poznání.

Jak to řekl kněz? „Chudí a vyhoštění a utiskování mu budou bratrem a sestrou, otcem i matkou.“

„Zde jsem, Pane!“ volal Josef.

A od té doby všechno jeho úsilí směřovalo k tomu, aby se mohl stát misionářem. Přes všechna pronásledování kněží, jež v té době rozbuřovalo hladinu života, Josef šel pevně za svým ideálem.

Po počátečních obtížích byl přijat do kongrega-

ce Nejsvětějších Srdcí Ježíše a Marie. A nastaly mu chvíle perné práce. Mnoho se musil učit. A s pomocí Boží svého cíle dosáhl. Byl vysvěcen na kněze. A o svátku Všech svatých 1863 vstoupal Josef, řeholním jménem Damián, na loď, která ho měla zavézt na Havajské ostrovy.

*

Na Havajských ostrovech. Těžká, ale krásná práce misionářská. Získal si svou láskou srdce hnědých obyvatel ostrova.

Láska k duším vede Damiána ještě dál. Je tam ostrov Molokaj. Ostrov smrti. Je to místo, kam byli odváženi všichni nemocní malomocností, které je v tamějších krajích tak rozšířené. Nemocní tam nemají nikoho, kdo by se o ně staral, a duše jejich pustnou a lidé nevyлéčitelně nemocní propadají zoufalství.

A Damián jim přináší lásku Kristovu. Peklo na Molokaj se brzy mění. Damián vnáší do duší obyvatel novou radost. Staví jim domky, staví i kostel. Tam nacházejí nešťastní nemocní další sílu k překonávání tak velkého utrpení.

A má tam i své ministranty. Také se museli učit latinu.

*

Ještě štěstí, že Pán Bůh umí latinsky. Ovšem, bude mít vždycky práci s latinou lenivých ministrantských chlapců po celém světě, nejvíce však

s tou, kterou ho oslovují ministranti jihomořských ostrovů. Pane, nehněvej se, nevypraví-li to správně z úst, která nesvedou jediné t, jediné d ani s, zvláště pak, když jsou tato ústa oteklá malomocenstvím. I když neporozumíš slovům, melodie ti bude přece známa. Ty se už domyslíš, nač ti ubozí chlapeci myslí, když při stupňových modlitbách koktají vyznání hříchů!

To si myslel otec Damián de Veuster, když seděl s hloučkem hnědých hochů pod střechou verandy sirotčince a cvičil s nimi Konfiteor. Zrakem soucitně těkal po všech těch znetvořených obličejích. Znal je všechny. Mnohé vysvobodil na tomto ostrově z nevýslovné bídy. Ostatní viděl přijížděti v člunech od lodi, zlekané, uplakané, křičící jako ustrašená ptáčata. Kněz jim vystavěl nový domov. Sirotčinec na Molokaj byl nejkrásnějším domem na ostrově. Damián de Veuster byl nejubožejším obyvatelům ostrova otcem i matkou zároveň.

„Odvahu, Anakaleo!“ volal právě Damián na kanackého hošíka, jenž před ním stál s obličejem strašně zohyzděným. „Odvahu, Anakaleo, dnes musíš vykonat své mistrovské dílo!“

A Anakalea se s křečovitě přivřenýma očima dal do přednášení: „Confiteor Deo omnipotenti . . .“ Chlapec sevřel bolavé pěstičky, celé tělíčko se mu prudce třásl. Dokončil. Pomalu otvíral oči a bez dechu se díval na pátera. Teď, teď zazní posudek.

„Výborně, Anakaleo!“ Chválil kněz. „Pěkně jsi to provedl. Zítřka mi můžeš přisluhovati při mši svaté.“

Zásvit radosti bleskl očima malomocného. Celá rozervaná, bolavá tvářička zazářila štěstím. Chlapec vykřikl jasným hláskem a tleskal ručkama. „Oooh! Makua Kamiano!“ zajíkal se. „Oh! Oh!“

Ostatní hoši s údivem hlasitě chválili kamarádův skvělý výkon. Vtom na konci lavice se ozvalo hlasité vzlykání. Seděl tam malý, copatý, žlutý čínský hošík. Tvář ukrýval v dlaních a hořce plakal. Hoch se jmenoval Beppo. Před lety se dostal na Havaj s rodiči, kteří našli práci na ostrovní farmě. Před osmi měsíci onemocněl malomocenstvím a dostal se na Molokaj.

„Beppo!“ pravil misionář jemným hlasem a něžně ho objal. „Neplač, Beppo.“

Damián se nepotřeboval ptát po příčině smutku malého Čiňánka. Beppo byl slepý. Malomocenství ho uvrhlo do věčné noci. Slepé dítě přece nemohlo býti ministrantem. A tak teď mrtvá očka plakala neutěšitelnou bolestí. Po chvíli se však Beppo uklidnil a se rtů splývalo mu jasně a správně:

„Konfiteor Deo omnipotenti . . .“ celé Konfiteor bez nejmenší chybičky.

„Bylo to dobře, padre, bylo to dobře?“

„Tak jako ty to nedovede nikdo, Beppo,“ těšil jej misionář a objal dítě.

„A Beppo u tebe nesmí nikdy, nikdy klečeti

před oltářem?“ tázal se Čiňánek a bolavá ústečka sebou škubla.

Misionář chvíli přemýšlel a pak pravil:

„Ovšemže smíš, Beppo. Zítra budeš klečeti vedle Anakaley. Pomůžeš mu, až nebude vědět dále.“

Chlapec se zarděl radostí a Anakalea vesele zvolal:

„Můžeš si též zazvonic zvonečkem, Beppo. Když bude čas, zatáhnu tě za kabát.“

„Zvoniti, stříbrným zvonečkem zvoniti!“ šep-
tal Čiňánek. Potom si potichu říkal mnoho čín-
ských slov, kterým nikdo nerozuměl, z nichž však
patrně vyznívalo jeho štěstí.

Přišla pošta. Některé noviny odhodil Damián
nevšímavě stranou. Na to je čas. Mezi jinými le-
žel dopis z Honolulu s královskou pečetí. Na to
je také čas. Ale zde, zde byl dopis s belgickou
známkou. Dopis z Tremeloo, dopis od maminky!

Misionář s třesoucímá se rukama roztrhl obál-
ku. Čím byl ministerský dopis proti tomu, když
psala maminka!

Když dočetl Damián první řádky, zbledl jako
smrt. Zasténal a skryl obličej v rukou.

„Zemřel, zemřel!“ bědoval a hleděl ztrnule
před sebe.

Tu položila se knězi na hlavu ručka malomoc-
ného Čiňánka.

„Neplač, padre!“ pravil tiše.

„Zemřel mi otec, Beppo,“ postěžoval si kněz

a díval se do vyhaslých oček malého Čiňánka, jako by mu z tohoto nepěkného, ubohého obličejě měla vzejítí útěcha. Znetvořené tahy dítěte sebou křečovitě škubaly. Chlapec potom řekl:

„Zítřa bude Beppo klečeti u oltáře a bude se modliti za tvého otce, padre. Ten potom přijde k Pánu Bohu do nebe. Ty sám jsi to říkal, že v nebi teprve jsou všichni lidé opravdu doma.“

Tu misionář chopil chlapcovu znetvořenou ruku, křečovitě ji stiskl a přisvědčil:

„Máš pravdu, Beppo. V nebi jsme všichni doma... Vidiš, v tu chvíli jsem na to sám zapomněl.“

Potom odešel páter de Veuster do kostela...

Na druhý den mělo být Boží Tělo. Všechny ruce byly zaměstnány na přípravě slavnosti. Dnes se dostali hodně pozdě k večeři. Tváře jim však planuly nedočkavostí a štěstím. Náhle se však všichni nepříjemně vylekali. Dvě děti chyběly. Beppo a Anakalea. Až do večera trhali s ostatními květiny a potom najednou zmizeli. Nikdo nevěděl kam.

Páter Damián si lámal hlavu, kde asi děti vězí. Aby se tak tomu slepému přihodilo neštěstí! Možná, že se s ním Anakalea vyšplhal do hor za květinami. Tam s těch skal se již mnohý zřítíl. Za půl hodiny se setmí. Svátá Matko, vezmi ty děti do své ochrany!

Nastala noc. Děti se dosud nevrátily. Déle už se nesmělo čekat. Nepřijdou-li hned, půjde je hle-

dat, i kdyby měl celou noc bloudit po horách. Vzal si svítilnu. Právě rozžihal, když zaslechl na verandě kroky. Skočil ke dveřím, odsunul závoru a před ním stáli oba malí hříšníci.

„Makua Kamiano, nehněvat se!“ žebroň malý Kanak.

„Nezlobit se, padre!“ jako ozvěna opakoval Čiňánek.

„Ale já se hněvám! Já se hrozně zlobím!“ odvětil kněz. „Kdepak jste byli?“

„Trhali jsme kvítí,“ pravil Anakalea.

„A pak?“

„Potom jsme šli k moři a všechny květiny jsme naházeli do vody.“

„A proč?“ - Děti na chvíli schýlily hlavy.

„Tak pročpak?“ nevrle volal páter. Tu malý Čiňánek zašveholil:

„Moře vezme květiny a odnese je na hrob tvého otce . . .“

„Jděte spát, děti,“ zajíkl se kněz a odvrátil se.

„A už se nezlobíš?“ pátral Anakalea.

„Ne, ne, už ne. Běžte teď do postele!“ vypravil ze sebe namáhavě Damián. Dlouho ještě hleděl kněz ztrnule na dveře, které se zavřely za oběma dětmi. Misionář se usmál:

„Co jsou všechny světské oslavy proti lásce takových dvou malomocných dětí! Bože, jak jsi mne oblažil a obohatil!“

Druhého dne se slavilo Boží Tělo. Kněz nesl zlatou monstranci po kvetoucím ostrově. Pomalu,

velice pomalu kráčel páter Damián, protože za ním se namáhavě vleklo malomocenství. Slyšel hvízdavý a supící dech nemocných. Bylo mu, jako by za Pánem táhlo veškeré utrpení světa.

Všechno vypadalo jako doma, a přece se tu konala slavnost Božího Těla v moři útrap. - Kněz postavil monstranci do záplavy květin. Tichounce praskaly svíčky. Jasným hlasem prozpěvoval de Veuster evangelium, prosby i poděkování. Potom vysoko vyzdvihl Tělo Páně na zářivém trůně. Veškerá bída se skláněla před žehnajícím křížem. To Pán skrze kněze žehnal trpícím a obtíženým.

Pak se procesí bídy ubíralo dále. Zase vyzdvihli nosiči květnatá nebesa, ministranti zvonili, kadidelnice dýmaly a zněly písně.

Tento kraj byl kdysi peklem.

Nyní tu přebývalo nebe. Bůh žehnal ubohým . . .

*

Čas plynul. Otec Damián pracoval do úpadu. Přijel utrmácen z cest. Zima jím třásla. Horký čaj ho zahřeje! Ale co to? Páter na prahu zavrával. Nohy mu vypověděly službu, byly těžké jako z olova a studené jako led. Damián už po léta trpěl bolestmi v nohou. Úlevu mu přinesla vždy horká koupel.

„Matko Anno,“ volal kněz, klopýtaje přes práh, „udělejte mi koupel na nohy, ale horkou, horkou!“

Za chvíli Anna přinesla hrnec, z něhož se kouřilo.

„Ale opatrně, opatrně!“ napomínala. „Horké, velmi horké.“

„To aspoň moje ledové nohy roztají,“ smál se Damián. Na zkoušku strčil do vody špičku palce. Ne, není tak horká. Ponořil do ní obě nohy.

„Matko Anno, co to máš za vodu prapodivnou?“ ptal se po chvíli. „Pára se z ní valí a přesto nehřeje. Přines teplejší, já si doliji.“

„Popálíš se docela!“ křičela polekaně matka Anna.

„Povídám ti přece, že je sotva vlažná! Zkus to sama.“ Damián nato ponořil do vody ruku, ale okamžitě ji s pronikavým výkřikem vytáhl. Opařil se. A nohy? Můj Bože, na kůži svítily veliké puchýře od popálenin. Damián vytáhl nohy z vody a díval se ztrnule na ně . . .

„Opařil jsem se, a přece jsem nic necítil.“ pronesl tiše. „Matko Anno, víš, co to je, víš, co to znamená?“

Ženě vyhrkly slzy z očí. S pláčem přikývla.

„Tedy přece! Tak přece!“ šeptal si kněz. „Po léta jsem to tušil, když jsem měl bolesti v nohou. Tak tedy přece . . . malomocný,“ zaúpěl páter a hlavu si podepřel pravou rukou. V pokoji nastalo mrtvé ticho . . .

*

Páter Damián ještě i ve své nemoci usilovně pracoval. Na sebe zapomínal a sloužil jiným. Ale malomocenství působilo i na jeho těle zkázu. Už nemohl. Cítil, že se konec blíží.

Damián de Veuster po rozloučení se všemi nemocnými byl připraven na cestu k Bohu. V pondělí 15. dubna 1889 vzal Bůh jeho duši do nebe.

Zesnul docela tiše. Na misionářově tváři spočíval mír, s jeho obličeje zmizely téměř všechny stopy malomocenství. Do mrtvých rukou mu vložili kříž, růženec a obrázek Matky, potěšení zarmoucených, která přišla z Flander, aby svému dítěti přinesla pozdravení z vlasti.

Jeho děti mu ustlaly pod pandanovým stromem k poslednímu odpočinku. Na jeho kříži se četla slova:

„Nikdo nemá větší lásky než ten, kdo dává život za své bratry.“

*

Dne 3. května 1936 vracel se do vlasti vlámský selský syn.

Válečná loď ho přivezla z ciziny do antverpského přístavu. Děla hřímala na pozdrav. Pluk vojáků vzdával čest. Kardinál ho přišel přivítat. Ministerský předseda mu tlumočil pozdrav vlasti. Král se hluboce sklonil před tím, který se vrátil. V triumfálním průvodu se ubíral městy a vesnicemi své otčiny. Se všech věží jásaly zvony. Ve větru všude plály prapory. Děti sypaly kvítí na cestu.

Kdo se to vrací jako vítěz do své otčiny? Mrtvý! Muž, jenž na dálném ostrově v Tichém oceánu dal život za své trpící bratry. Mučedník křesťanské

lásky. Malomocný mezi malomocnými na Malokaj. Kněz, který odešel na ostrov smrti. Damián de Veuster. Nejmladší hrdina Vlámů. Hrdina v říši Boží - snad brzo světec.

*

(Úryvky z knihy Viléma Hünnermanna: Otec vyhoštěných. Kdybyste si chtěli přečíst celou knihu, objednejte si ji ve Vincentinu v Praze-Břevnově. Má 217 stran. Stojí 115 Kčs. Nebudete litovat, když si na takovou knihu peníze naspoříte!)

Jak se stal Kája ministrantem

V sobotu před Květnou nedělí vynesl Kája ze sklepa kytku kočiček. Chodil za maminkou, jak ze školy přišel.

„Maminko, prosím vás, ňákou pentli!“

Až maminka řekla: „Pokoje bys mi nedal, tak pojď!“ A našla mu v prádelníku ohnivou stuhu.

„Jako červánky,“ řekl si Kája. Držel svazek nejkrásnějších kočiček a zbožně se díval po mamince, jak váže mašli, až se na ni srdce smálo. Poděkoval, kočičky postavil do džbánu na okno a šel se přeptat do myslivny, jak to bude zejtra.

*

Takové krásné nedělní ráno rozběhlo se od hor, že i hajný Mařík podotkl:

„Dnes se průvod vyvede. Bude lidí se všech stran. A ty, Kájo, už víš, co chci říct, vid' ? Ukaž se mi, ať tě v kostele poznám!“

Kája stál za podívanou. Měl novou plátěnou bundičku s bílým naškrobeným límcem, kalhoty nové, temně modré, botky se mu jen třpítily a na hlavě byla koruna té krásy: námořnická čepka s černou vlající stužkou po straně. Na jeho hezké kučeravé hlavě seděla jako nepokojný ptáček.

*

V kostele už bylo plno před mřížkami. Káju ani nenapadlo, aby se tlačil vzadu. Což potom, kdyby svěcená voda nezasáhla jejich kyttek, to by mu už nebyly milé.

„Pojď,“ zatáhl Zdeňu, pětiletou dcerku nadlesních, která šla s ním do kostela, „půjdeme sakristii!“

Starý nedoslýchavý kostelník vyplácel zrovna ministranta a zle huboval.

Vtom Kája vešel se Zdeňou a ukláněl se na všechny strany: „Rač dát Pán Bůh šťastný dobrytro, strýčku! Je tam za mřížkami už plno. Nemoh byste mne a tuhle Zdenu pustit předem?“

Kostelník se naklonil, přidržel si ruku u ucha a ptal se: „Cóó?“

Kája opakoval zřetelněji, až v lodi chrámové bylo slyšet jeho hlásek.

„Heleď, tys Maříkúv, vid' ? Já ti ty kočičky položím támhle k oltáři, jak tam mám připravené ty

své vlastní na rozdání. A ty se obleč! Tuhle je komže, tady rocheta, a půjdeš před průvodem s křížkem kolem kostela!“

Bylo to příliš svůdné, než aby Kája odolal.

„Tak ju, strejčku,“ řekl.

Ve chvíli měl na sobě komži a rochetu. Oči mu svítily vnitřním blahem.

A což, když se kostelník ptal pana faráře, zdali by, když jdou dnes k oltáři čtyři ministranti, mohl poslat za ministranta toho Maříkovic! Pan farář se usmál a řekl:

„Jen ať jde! Kája se umí slušně chovat. Jen ty, Kájo, tiše stůj a klekni, když ti druzí kleknou. Ostatně býváš tak často na mši svaté, že bys mohl opravdově ministrovat od hodiny.“

Kája se blahem jen tetelil. Jak by pan farář vyčetl největší jeho touhu! Jak by věděl, že Kája nespustí při mši svaté s ministrantů oči. Ale za to byla vzpomínka na Zdeňu, která ho zarazila.

„Prosím, Zdeňa by si nesměla stoupnout za mne?“

„To ne,“ trhlo koutkem úst pana faráře, „ministrovat smějí jen hoši.“

Kája se obrátil ke Zdeně, která podle rozkazu stála za ním: „Vidiš, já to vždycky říkám, že holky nejsou na světě k ničemu. Jen všude překážejí. Co teď s tebou?“

Pan farář to slyšel a podotkl: „Zdeňa zůstane tady v sakristii! Tamhle k tomu oknu se postaví, aby viděla na oltář!“

Kája si oddechl.

Dávali dnes ministranti více pozor po řadách dětí, či vábily jejich oči dlouhé pruty, které někteří větší hoši měli v kytkách vpleteny?

Kdož ví, ale jisto je, že všichni tři mimo Káju nevěděli, že je čas přenést misál z levé strany na pravou. Pan farář přešlápl, zakašlal, konečně řekl šeptem: „Přenést misál!“

Kája nečekal. Rozběhl se, chytil misál bez podstavce, poklonil se, jak to vídal, vtom si přišlápl komži, rána, za ní druhá, misál ležel na oltářním stupni a vedle Kája. Ale zčerstva se zdvihl, ve tváři se zapálil jako jahoda, sebral misál a teď jej opatrně nesl na druhou stranu, kam zatím pan farář přenesl si podstavec.

Kája přesto nepoklesl na mysli. Bylo ho sice strašlivě hanba, že tak sebou sekl, ale dá si podruhé pozor. Kluci se mu nesmáli, protože měli strach, že dostanou.

Mše sv. byla u konce. V sakristii pohládl pan farář Káju a řekl: „Nic si z toho nedělej! Zakopne větší a svalí se. Bude z tebe ministrant. To už vidím.“

Nerad svlékal Kája rochetu a komži. Kdyby takhle v tom směl jíti domů! Jak vyšel se Zdeňou z kostela, řekla mu: „Ty jsi u oltáře upad, vid’?“

„Byl bejval, Zdeňo! To se ti jen zdálo. Jen jsem zakop a misál upad.“

„Ale vždyť to bouchlo dvakrát! Jednou misál a jednou ty! A bradičku jsi měl na stupni.“

„Kdepak upad! Upadnout se může jen na rovině, na stupních se jen zakopne!“

A tak zůstalo při tom, že Kája neupad, ale „byl bejval“.

*

Cestičku do sakristie měl Kája prošlapanou. Věděl, že bude ještě dlouho trvat, než bude smět doopravdy ministrovat, ale jemu stačilo, že teď to půjde rozhodně snáze dostat se k ministrování u Božího hrobu.

Vaškovi Nejedlých, prvnímu ministrantu, slíbil už o Květné neděli tři „jidáše“, vdolky medem mazané, které maminka na bílou sobotu pekla. Vašek v pondělí dělal drahotu. Byl už „třeták“, odříkával při mši sv. latinu jako když bičem mrská, jak sám o sobě říkával.

A Vašek zastavil Káju před jednou hodinou: „Musíš něco přidat! Slávek správcevic mi slíbil bažantí péra a mladého kanárka, až se jim vylihne.“

„Už někdy ministroval?“ ptal se Kája.

„To ne!“

„Tak vidíš! Já o Květné neděli!“

„No on nemministroval, ale taky neupad s misálem jako ty. Tak co přidáš?“

„Přidám ještě dva vdolky, ale ty budeš mít jistější než toho mladého kanára. Já už byl u správců kolikrát, ale kanára jsem tam neviděl.“

„No tak se přeptej! Přineseš tedy v sobotu ráno pět jidášů, ale hodně mazanejch! A jestli

nemají u správce kanára, tak smíš ministrovat už v pátek po poledni.“

Kája šel domů s těžkou starostí. Už uznával, že má maminka pravdu, když někdy říká: „Jsou to starosti na tom světě!“ Už je má taky, ty starosti. Nikdá nevěděl, co to je. Myslíval si: To si ti velcí vzpomenu nějaké slovo, aby malý člověk nevěděl, co to je. Starosti! To bylo dřív u něho jako slovo „hodina“. K ničemuž! Chyťte to! Zmáčkni to! Dej to do škatulky! Vždyť to není vidět! Teď už to ví. Starost je horší než hodina. Starost ho pálí v hlavě. Pět vdolků! A jestli mají u správce kanára!

Kája chodil hájovnou jako s kamenem na zádkách a vzdychal, až maminka přísně se zeptala: „Copak zase chodíš jako neživý! Nosíš snad v hlavě zas nějaké darebáctví s prachem? To by tak ještě chybělo - v pašijovém týdnu!“

Kája poznal, že maminka má dnes asi také starosti, proto se hnál po práci.

Druhý den, než snídal, udělal mamince návrh:

„Já bych dnes za vás donesl tatínkovi oběd a vy byste mohla jít za mne do školy.“

„Pročpak?“ zeptala se.

„Já musím moc myslet, a ve škole na to nemám kdy, mám starosti.“

„Ty, Kájo? Co máš v hlavě? Ale hned s tím ven! Co máš v hlavě?“

„Pět jidášů a kanára správcovic, maminko.“

Za pět minut věděla maminka všechno.

„Vaškovi dáš tři vdolky, to je dost. A toho kanára také pusť z hlavy. Správcovic jaktěživ kanára neměli. To Slávek lhal.“

Kája poskočil. Tři jidáši a kanár vylítli mu z hlavy. Už tam zbyla jen maličká starost o ty dva jidáše. No, musí na Zdenu. Jim tam není o vdolek jako u nich doma.

Slávek správčovic pozbyl na ceně. Vašek Nejedlých mu řekl před „třetákama“ že lže, ale ty dva jidáše nechtěl slevit.

O Zeleném čtvrtku vyjednával Kája se Zdeňou: „Bude péct vaše maminka jidáše?“

„Bude,“ řekla Zdeňa hrdě, „s medem!“

„Heleď, mohla bys mi přinést dva, ju?“

„To by bylo málo! Naše maminka dělá maličké. Ty bys dal jeden najednou do pusy. To já ti jich přinesu víc.“

Kája byl spokojen. Vašek bude také spokojen. Kája jidáše skoro tak rád jako rozpičky, ale vzdá se jich, jen když bude smět klečct u Božího hrobu.

*

O Velkém pátku už o sedmé vyšel Kája do kostela. Od hor se táhla pomaličku bělavá mlha. Houstla, v droboulinké kapičky se celila, mžilo.

„Všecko dnes pláče,“ myslil si Kája. „Jak by ne, když Pán Ježíš za naše hříchy byl ukřižován! Kdyby svítilo sluníčko, jistě i ono by plakalo. Jeho slzy byly by horké a hořely by ohněm.“

Kája byl hošík velice nadaný. Rychle chápal,

hluboce cítil a výborně si všecko pamatoval. Byl smutný. „To je všelijakých slovíček, kterým malý člověk nerozumí anebo jen tak napůl. Jako slovo - hřích!“

Kája měl nejraději to, co mohl vidět, chytit, cítit, třeba i zabit, jako třeba mouchu nebo vosu. Ale to, co není vidět, s tím je soužení! Věděl, že hřích je něco ošklivého, co Pána Boha od nás bolí, a teď uvažoval: „Kdybych mohl, všechny hříchy bych zabil. Ale jestli jen jde hřích zabit, o to jde!“

Ptal se na to maminky. Ta mu řekla: „Hřích jde zabit, Kájo, modlitbou!“

Tomu zase dost dobře nerozuměl. Když tenkrát s těmi rozinkami lhal, to byl hřích - a on se večer modlil a přece hřích nezabil. Řekl to mamince, která mu vysvětlovala: „Protože jsi se hned nepřiznal. Přiznej se, pomodli se a hřích bude zabitý!“

Tomu trochu rozumí. Asi to bude nejlepší, když člověk nemá vůbec hříchů!

Dnes nezpíval. Tiše došel k městečku, připlichtil se mezi kluky ministranty a už neví, jak se to stalo, že měl na sobě černou komži a bílou rochetu. I kluci byli dnes všichni zticha.

Pan farář byl také vážný. Ani se neusmál.

V kostele nebylo prázdného místečka.

Kájovi vstrčil někdo do ruky klapačku. Jeho srdíčko při tom klepalo skoro tak silně, jako potom ta klapačka. Ze všeho nejlépe se mu líbilo,

když pan farář i ministranti v pokoře lehli na stupně oltární. Zrovna mráz mu přecházel tělem a do očí hrnuly se slzy. A potom, když pan farář klečel a líbal rány Krista Pána na kříži, nemohl se pro bolest ani na ty krvavé skvrny podívat. I pašije a všecko bylo bez varhan takové smutné. Obřady Velkého pátku zanechaly v duši Kájově hluboký dojem.

Když svlékl ministrantský oblek, šel se pomodlit k Božímu hrobu. Potom s maminkou, tatínkem, se Zdeňou lesních šel ke kříži, který ležel na stupních postranního oltáře. Všichni líbali zbožně rány Kristovy, ale on nemohl, ne, pro bolest nemohl. Ty rány nesmějí zůstat tak holé, tak bolestné!

A Kája se rozběhl k východu kostela a ven do lesa, až do „dubčí“ a vybíral a trhal ty nejkrásnější fialky s nejdelšími stopkami, nejjemnější režnou nit z kapsičky vytáhl a v bohaté kytičky svázal. Tři udělal. Domů doběhl, pod štoudev s vodou ukryl a čekal až se vrátí tatínek s mamíčkou.

Ani nepostřehli, že Kája z kostela zmizel. Tatínek doma podle zvyku sáhl k lavici, kde stávala vždycky jeho dlouhá dýmka. Maminka jen řekla: „Ale tatínku!“

A on místo po dýmce vztáhl ruku po starých modlitbách, ležících dnes uprostřed prostřeného stolu, a zabral se do modlitby.

Maminka klekla si před kříž a než začala říkat

na růženci, obrátila se Kájovi: „Než půjdeš k Božím hrobu, sněz si trochu polévky! Je v troubě! Ty ještě smíš, my až k večeri si ohřejem. A snad ti to ani nemusím říkat, že v takový den, jako je dnes, nesmíš ani trošičku zlobit!“

Po nějaké chvíli Kája vzal čepici a řekl tiše: „S Pánem Bohem!“ a na jídlo ani nevzpomněl. Tiše za sebou zavřel, sehnul se pod štoudev, vytáhl tři kytičky těch nejkrásnějších a nejvonnějších fialek a rozběhl se nejkratší cestou k městečku a rovnou do kostela.

Byl zcela prázdný. Kája po kolenou doplížil se ke kříži. Zavřel oči, políbiv nejdřív všechny Kristovy rány; slzy vylily se mu do očí, ale už zase s úsměvem oči mu zasvítily.

„Nebudou už tak pálit tvoje rány, Ježíšku, fialky jsem na ně přinesl. Ochladí studenými stopkami, zavoní jarem do tvých bolestí.“ A obratnými prstíky vázal k rozpjatým rukám Spasitelovým po kytičce, třetí připevnil k Jeho nohám. Zavoněly prudce tmavými kališky, zlatou slzičkou zasvítily ve dnu květu, červené, krvavé rány přikryly. Kája vyběhl z kostela. Počká, až lidé budou chodit. Pan farář by se jistě zlobil; nesmí nikdo nic vědět!

Vyběhl a uvažoval: „Ještě kdybych tak mohl něco položit na oltář v Božím hrobě!“

Chodili lidé, peníze tam kladli. „To na vykoupení dětí z otroctví,“ řekla maminka. Dala tam ona i tatínek, ale on se neodvážil peníze chtít.

Věděl, že u nich není peněz nazbyt.

„Hošíčku,“ volal kdosi se silnice. Kája se ohlédl.

„Pojď sem!“ zavolal vysoký pán v krásných šatech. „Jestli pak víš, kde je tu trafika?“

Kája nejdřív pozdravil a potom řekl: „No ju, chodím tam tatínkovi pro tabák. Ale tatínek dnes nekouří, protože je Velký pátek. Chcete cigáry? Jestli na zejtra, to bych vám pro ně došel.“

Pán se usmál a řekl po chvíli: „Na zítřka, synáčku. Pospíchám k nádraží, jdi a kup tam čtyři kuba! Víš co je to, kuba?“

„Jéje, pravdaže vím! Ty kouří vzácný pán. Já mu pro ně chodím. Ale mně se zdá, že dnes také nekouří.“

„Tak už běž, já je chci na zítřek! A pospěš za mnou. Já půjdu napřed.“

Kája přijal peníze a vzal to trapem. Za chvíli pána dohonil a podával mu doutníky. Pán vytáhl z kapsy dvě třpytné koruny a podával mu je: „Děkuji ti, chlapče. Kup si něco!“

Kája zdvihl husté brvy: „Za nic na světě bych nevzal od cesty, protože naše maminka říká: Tobě záleží na pár krocích! Ale víte, pane, nemám co dát na Boží hrob. Tolikhle peněz vzít nemohu, ale víte co? Dejte mi šesták. Položím jej na oltář a pomodlím se za vás, ju?“

Pohled jeho byl tak srdečný a pravdivý, že pán několikrát zamrkal jak chtěl potlačit slzu, vtiskl mu do ruky obě koruny a řekl: „Jdi, juná-

ku, polož na oltář co ti dávám, a pomodli se za mne. Modlitbu dětí Hospodin rád slyší a vyslyší.“

Kája řekl: „Tak zaplať Pán Bůh a naděl sto-krát víc!“ a už se mu nožičky švihaly cestou zpět.

Kája celý udýchaný, šťasten, že ho žádný nevidí, s blaženým úsměvem na rtech i v očích vpustil do pokladničky na oltář obě lesklé koruny.

Ale už začali lidé chodit k modlení. Už klekali i v lodi chrámové. Kája se v sakristii oblékl a klekl k Božímu hrobu.

Byl dokonale šťasten. Nezapomněl. První jeho modlitba byla za toho cizího pána. Celé dvě hodiny klečel, až musel ustoupit jiným.

Jak šel prostřední uličkou kostela, vycházel ze sakristie pan farář. Rovnou mířil ke kříži, ležícímu na stupních postranního oltáře. Než došel, už vtáhl do sebe silnou vůni fialek.

V Kájovi hrklo. Šel co noha nohu mine. Kamarád už byl v sakristii, on se omeškával vzadu. Pan farář pokročil, zadíval se na kříž, poklekl, sklonil se, líbal stopy svatých ran, znovu se díval na květy tmavých fialek a urovnal je bílou rukou.

Kája proklouzl do sakristie.

„Teď to začne,“ myslil si.

„Kostelníku,“ řekl pan farář.

Ten se lekl. Honem si přiložil ruku k uchu.

„Kdo dal fialky na kříž?“

„Ráčeji poroučet?“ nerozuměl kostelník.

Pan farář řekl hodně nahlas: „Kdo dal fialky na kříž?“

„Ani nevím, nic nevím, prosím.“

Šest chlapců tam stálo, Kája mezi nimi. K nim obrátil se pan farář s toužou otázkou.

Chlapci nechápali. Jen Kája zčervenal až po kučeravé vlásky. Pan farář šel k němu, pohladil ho po hlavě a řekl mu tak vlídně, jak jen jeho maminka mluvit uměla: „Jsi hodný, Kájo, Bůh ti žehnej!“

A Kája nemohl pochopit, proč to pan farář řekl, ale bylo mu tak krásně, jako ještě nikdy ne.

*

Úryvky z knihy F. Háje: Kája Mařík. (Tiskem a nákladem Brněnské tiskárny v Brně.)

Pro velebnou svátost

Pověst vypravuje o jednom středověkém hradě toto:

Za švédské války, tedy asi v první polovici 17. století, byla celá okolní krajina sužována a pustošena potulnými vojenskými tlupami. Na zámku se domnívali, že jim nehrozí nebezpečí, protože byli daleko od silnice.

Ale zklamali se. Jednoho dne, právě na Boží Tělo, poctili je nevitání hosté návštěvou a plenili zámek, pokud bylo co loupiti.

Při vpádu nepřátel byli obyvatelé právě v kapli na slavné mši svaté, která se již chýlila ke konci.

Hlukem vniknuvších tlup byl posvátný úkon přerušeno, a protože nikdo nebyl připraven na nepřekonatelnost, nebylo možno se připravit na odpor.

Nejsvětější Svátost oltářní byla vystavena na oltáři. Proto vyšel staříčkový zámecký kněz vojáčkům vstříc do předsíně a zapřísahal je, aby ušetřili posvátného místa. Ale marně. Hrubí žoldnéři ho srazili k zemi ranou do hlavy, takže za chvíli skončil. Potom vnikli do kaple a odnesli vše, nač právě přišli. Později se poznalo, že chybí šest vysokých stříbrných svíců a těžká stříbrná věčná lampa. Rovněž zmizela ze svatostánku ciboř a ztratila se drahocenná monstrance z ryzího zlata, bohatě ozdobená drahokamy, perlami a dýmáky. Také se pohřešovalo několik osob. Jistě - aspoň se tak mysliło - byli odvečeny válečnou čeládkou. Jejich mrtvoly se nenalezly.

Zakrátko po tomto přepadení se proslýchalo, že v zámku straší. V slavnostním sále nebo na chodbách prý se často zjevoval líbezný hošík, asi jedenáctiletý, s očima modrýma jako nebe a se zlatými splývajícími kadeřemi. Měl na sobě bílé lněné roucho s krajkami, asi jako kněz při mši sv. Vždy se vlídně usmíval a kynul rukou. Nikdo neměl potuchy, co by chtěl, nikdo však neměl ani odvahy otázi se ho. Ale nikdo se toho zjevu nebál. Pomalu mu zvykali, a když se dlouho neukázal, skoro se jim po něm stýskalo. Říkali mu „Náš Zlatohlávek“. Když přišli někdy do zámku cizí hosté, pořádali na něj skoro honby a kdosi

po něm i střílel, jako do terče. Jediným výsledkem toho všeho však bylo, že se jednou sesulo v střepinách velké zrcadlo a jindy vnikly kulky do vzácných nástěnných obrazů. Tajemnému hošíkovi se nestalo nic. Jen jeho pěkná tvářička zesmutněla.

Dále se vypravuje, že byl jednou o vánocích na zámku hostem student z příbuzenstva. Jsa důvěrným přítelem syna zámeckého pána, slýchal již často o Zlatohlávkovi. Umínil si, že musí vyptáti, co hošík chce. Vždyť se říkalo, že kyne ručkou, aby šli za ním.

Na Štědrý večer bývalo v zámku zvykem, že se večerívalo vždy o hodinu dříve než obyčejně a o hodinu dříve se také všichni odebrali na odpočinek. V zámecké kapli bývala půlnoční mše sv. a starší panstvo si chtělo napřed trochu zdřímnout.

Bylo asi deset hodin, když Karel - tak se jmenoval student - a Erich, syn zámeckého pána, kráčeli do svého pokoje chodbou, kde se hošík častěji zjevoval. Na zjevení jim ani nenapadlo. Jejich mysl byla zcela zaujata vánočními dárky a Erich horlivě vychvaloval nádherného vraníka, kterého dostal k vánocům. Náhle se před nimi zjevil Zlatohlávek.

„Vidiš ho?“ zašeptal Erich Karlovi, zastaviv se.

„Ano, vidím,“ odvětil Karel radostně a přistoupiv o krok blíže pravil ke zjevu zvolna a laskavě:

„Pověz nám, proč se ukazuješ v tomto domě? Rádi učiníme, čeho žádáš.“

Tu jako by úsměv přelétl hošíkovu tvář a ústa pronesla neslyšitelně, ale přece podivuhodně zřetelně: „Pojďte!“ Při tom ukázal hošík ručkou směrem ke kapli.

„Hned půjdeme, jen chvílku počkej, přinesu světlo,“ pravil Karel ochotně na němé zavolání a vešel rychle do svého pokoje pro svíčku, protože neobydlené části chodby nebyly osvětleny. Erich zatím čekal zaražen u Zlatohlávka. Zdálo se mu, že zjev září světlem, jakého nikdy před tím neviděl. Když se Karel vrátil s rozžatou svíčkou, obrátilo se zjevení a vznášelo se před oběma studenty chodbou a pak zahnuvši za roh, zaměřilo ke kapli. Dveře na konci boční chodby vedly na oratoř, kde bývali členové zámecké rodiny při službách božích. Dole v kapli bývalo služebnictvo a zbožní návštěvníci z vesnice.

Dveře na oratoř se před zjevením otevřely jako neviditelnou rukou a Karel s Erichem šli za zjevením oratoří po schodech do sakristie a odtud do kaple, kde se zjev hluboce poklonil před svatostánkem. Pak se obrátil do polokruhové chodby, jež byla za obloukovitou chórovou přístavbou. Tam jest ještě dosud krásná vyřezávaná zpovědnice, zapuštěná do zdi.

Před zpovědnicí se zjev zastavil. Zvolna položil ručku na ozdobu, která byla asi v poloviční výšce na té straně, kde kleká kajjeník. Ozdobou

byl vyřezávaný hrozen ve věncoví, neseném postavami dvou andlíků.

Položiv ruku na tento hrozen, naznačil Zlatohlávek pohyb směrem dovnitř a obrátiv se k chlapcům, zkřížil ruce na prsou a zmizel. Karel s Erichem pohlíželi na sebe udiveně a tázavě.

„Zde tedy je rozluštění hádanky,“ zašeptal Karel příteli. „Podrž mi světlo. Zkusím, co je s tím hroznem.“

Mlčky vzal Erich svíčku a co možná zblízka svítil na označené místo. Karel pak pečlivě napodoboval pohyb Zlatohlávkův.

„Hýbe se to,“ pravil rozrušen. Skutečně, hrozen se dal posunouti stranou. Za ním byla prohlubinka, v níž byl kovový knoflík.

„Přitlač naň,“ zvolal chvatně Erich. Přendal si svíci do levé ruky a hned učinil sám, co radil. Knoflík skutečně se dal zatlačit trochu hlouběji do dřeva. Ale zdálo se, jakoby tam něco překáželo.

„Je tam asi něco zarezavělého,“ mínil Karel. „Přinesme si na to železné dláto a kladívko. Možná též, že stačí kapesní nůž, abychom zesílili tlak.“ Ihned vytáhl Erich svůj nožík o postaviv svíčku na zem, tlačil vši silou na knoflík, až skoro celý zapadl. Ozval se chrastivý zvuk, a zároveň se otočila celá zповědnice jako na kotouči do tlusté zdi. Tam, kde byla podlaha zповědnice, bylo viděti počátek úzkých kamenných schodů, jež mizely v temné prohlubni.

Hoši se zprvu lekli a nevěděli, co říci. Konečně přerušil Karel ticho, a otázal se, jaksi úzkostlivě: „Sestoupíme dolů?“

„Ovšem,“ odvětil Erich horlivě, „proto jsme tady. Schody se zdají být pevné. Co by se nám mohlo stát?“ A nerozmýšleje se dlouho, sestupoval po schodech se svíčkou v ruce a za ním Karel, jenž si pro jistotu napřed ještě zaskočil do sakristie pro druhou svíčku. Schody byly tak užoučké, že hoši vráželi s obou stran do stěny. Ale byly pevné a bylo jich jen deset. Končily kamennou deskou a právě naproti nich byly úzké, železem pobité dveře se zapadacím zámkem; vedly asi do nějakého sklepení. Hoši zámek sice s námahou otevřeli, ale když dveře pootevřeli, váhali vstoupiti. Zdržoval je zvláštní úzkostný pocit, skoro strach před tajemstvím, skrytým za těmi dveřmi.

„Ve jménu Páně!“ pravil konečně Karel a Erich se opřel do dveří, snaže se je otevřítí. Co se objevilo jejich užaslému zraku!

Malá, šestiúhelníková místnost, která byla shora dolů po stěnách, na stropě i na podlaze obložena olověnými deskami a měla hluboké výklenky. V jednom z těch výklenků na dřevěné polici jiskřila ve světle svíček tisícerými barvami zlatá monstrance, v jejímž křišťálovém okénku svítila bělostná Hostie. Vedle monstrance stála ciboř, zahalená zlatotkaným, bohatě perlami vyšívaným pláštíkem. Na víčku ciboře stála démantová korunka.

A před tím přede vším klečela na kolenou se sepjatýma ručkama, s pažemi vztaženýma vpřed vyschlá, shroucená postavička hošíka s dlouhými zlatými kadeřemi, v bílém rouchu, trochu skvrnitým, ale jinak zachovalém, zdobeném krajkami.

Karel ani Erich nedovedli později říci, jak dlouho pozorovali svůj objev v mlčenlivém úžase. Konečně Erich, navlhčiv si jazykem vypráhlé rty, ukázal na bílé prkno a zašeptal: „Hleď, Karle, zde je něco napsáno!“

Ano, bylo tam cosi napsáno červenou hrudkou velkými nejistými písmeny, v řádcích zabíhajících do sebe. Zbytek hrudky ležel opodál. Nebylo však možno přečísti nápis souvisle, musela by se klečící postava odstraniti.

Oba jinoši se několika slovy shodli, že přivedou zámeckého pána, Erichova otce, který se asi před půlnoční mší sv. na odpočinek neodebral. Opustili místnost tichounce po špičkách, jako by byli v kostele a chtěli dveře za sebou jen přivřítí. Dveře však vlastní tíhou zapadly s třeskotem do zámku.

„Tak se to jistě stalo také tomu tam uvnitř,“ pravil Karel, utíraje si s čela bohaté krůpěje potu, ačkoliv bylo v místnosti ledově chladno.

„Nevíme, jak se tam dostal, zda ze zvědavosti, nebo z dobrého úmyslu. Ale na tom nezáleží. Jistě však víme, že jsme našli pozemskou schránku našeho Zlatohlávka. Půjdu pro otce, a ty dojdi pro pana kaplana, aby odnesl monstranci a ciboř.“

Zámecký pán byl skutečně ještě vzhůru u psacího stolku, když vstoupil Erich a vypravoval podivnou příhodu. Z počátku nechtěl uvěřiti a domníval se, že se to synovi zdálo nebo že si dovoluje nemístný žert.

Teprve, když Erich pověděl všechny podrobnosti, povstal, rozžal svítilnu a šel s Erichem do kaple, kde na ně čekali Karel s knězem. Kněz oblékl rochetku přes talár a pak sestoupili do podzemního sklepení, o němž zámecký pán neměl ani tušení. Cestou projevil mínění, že se tam asi ve válečných dobách skrývaly cenné předměty nebo zbraně, a časem že se na to místo zapomnělo, protože se majitelé zámku několikrát vystřídali.

Když sešli dolů, zvedli chlapci postavu hošíkovu, jež v místnosti, kde olověné desky zamezovaly přístup vzduchu, nepodlehla rozkladu, a položili ji zatím na podlahu. Učinili to velmi uctivě. Teprve potom mohli přečísti, co ručka hošíkova napsala potmě rukou na dřevěné desce. Byl to zajiště nejdojemnější náhrobní nápis, který si umírající sám složil a napsal:

„Já, Michael Holzbauer, zámecký ministrant, když přišli Švédové, ukryl jsem monstranci a kalich do této skrýše, kterou jsem kdysi všetečně vypátral a nikomu o ní neřekl. Chtěl jsem se schovati, až Švédové odejdou, otočil jsem za sebou zpovědnici a potmě jsem narazil do dveří, které zapadly do zámku a zavřely mne tady. Teď tu musím umřít. Bohu díky, že Švédové nedostali

Nejsvětější svátost! Zemru rád a bez reptání. Až mne najdete, tak se za mne pomodlete. Léta Páně 1627. Na den Božího Těla.“

Bylo nesnadno rozřešiti nápis. Když se jim to konečně podařilo, poklekl zámecký pán u mrtvolky, která zde přes 270 let střežila Tělo Páně.

„Jméno Michaela Holzbauera bude u nás v účtě, pokud bude můj rod na živu,“ pravil povstávaje. „A nyní, pane kaplane, račte uschovati monstranci a cibor s Nejsvětějším. Po Božím Hodě vánočním pohřbíme čestně pozůstatky tohoto strážce velebné Svátosti.“

„K tomu nás tedy náš Zlatohlávek volával a my jsme mu nerozuměli tak dlouho, tak strašně dlouho! Ubohý, milý, statečný hoch,“ vzlykal Erich, hladil sepnuté ručky dítěte, jejichž prstíky byly pevně semknuty. „Teď již nepřijde strašiti nás bláhové a nenechá na sebe střílet.“

„Ne, teď již nepřijde,“ pravil pan kaplan dojat, „neboť vykonal svou úlohu, aby Tělo Páně bylo vráceno do svatostánku. Měl hrob, jako žádný kníže na světě; u paty monstrance.“

(Z knihy: Dej mi srdce své! Vydaly sestry Ne-
poskvrněného Početí Panny Marie v Přerově.)

OBSAH

Ministrant služebníkem oltáře	5
Ministrant mimo kostel	12
Ministrant v kostele	15
Oltářní služba při mši svaté	24
Služba při podávání sv. přijímání mimo mši sv. .	53
Služba při zaopatřování nemocných	55
Služba při oddavkách	59
Služba při úvodu matek	61
Bohoslužebné předměty	63
Ministrant na kolenou ráno a večer	70
Obrázky ze života statečných ministrantů . . .	73

*

Za laskavou spolupráci děkuji vdp. P. Petru Črňákovi, faráři v Boršicích u Bučhlovic a ctp. bohosloveci Antonínu Lopraisovi. Pán Bůh zaplať! *P. Šuránek.*

JAN BLOKŠA, MINISTRANT

6. vydání přepracoval Dr Antonín Šuránek. Vydal Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci. Vytiskla Ligra, Lidové závody grafické, vydavatelské a knihkupecké, národní podnik v Olomouci, v nákladu 3000 výtisků, l. P. 1948. Cena brož. výtisku 15 Kčs.